

Univerzitet u Sarajevu
Filozofski fakultet
Odsjek za bosanski, hrvatski i srpski jezik

Tabu riječi i žargonizmi u djelu *Car si ove hefte* Nedžada Ibrišimovića

Završni magistarski rad

Kandidatkinja: Amra Delić

Mentorica: prof. dr. Amela Šehović

Sarajevo, 2020.

Univerzitet u Sarajevu
Filozofski fakultet

Amra Delić

Indeks br. 2781/2017; vanredna studentica

Odsjek za bosanski, hrvatski i srpski jezik i književnosti naroda BiH; dvopredmetni studij

Tabu riječi i žargonizmi u djelu *Car si ove hefte* Nedžada Ibrišimovića

Završni magistarski rad

Oblast: Savremeni bosanski, hrvatski i srpski jezik

Predmet: Leksikologija i leksikografija

Mentorica: prof. dr. Amela Šehović

Sarajevo, 2020.

SADRŽAJ

1. Uvod	4
2. Djelo <i>Car si ove hefte</i>	5
3. Leksikologija	6
4. Tabu riječi	6
5. Tabu riječi u djelu <i>Car si ove hefte</i>	8
6. Tabu riječi i eufemizmi u djelu <i>Car si ove hefte</i>	13
7. Žargon bosanskog jezika	17
8. Osobine žargona bosanskog jezika	18
9. Žargonizmi u djelu <i>Car si ove hefte</i> Nedžada Ibrišimovića	19
9.1. Područje žargonizama vezanih za životne situacije pisca	19
9.2. Područje žargonizama vezanih za stvaralačke situacije pisca	30
10. Antroponimi i hipokoristici u djelu <i>Car si ove hefte</i>	33
11. Zaključak	35
IZVORI	38
LITERATURA	39
INTERNETSKI IZVORI	42

1. Uvod

Tema rada su tabu riječi i žargonizmi u djelu *Car si ove hefte* Nedžada Ibrišimovića. Rad se temelji na primjerima u kojima se prepoznaje leksika razgovornog bosanskog jezika, koja uključuje podjelu na leksiku izravnog/direktnog imenovanja, tabu riječi i leksiku ograničene upotrebe, žargonizme.

Cilj je utvrditi pojavu tabu riječi i žargonizama u različitim kontekstnim cjelinama, objasniti glavne osobine i utvrditi njihova značenja. Metode istraživanja u radu su deskriptivna i induktivno-deduktivna. Korpus rada čine: analizirano djelo *Car si ove hefte* (INCSOH), *Rječnik bosanskoga jezika* (RBJ) i *Rječnik sarajevskog žargona* (SNRSŽ). U radu se koriste skraćenice za navedena djela.

Struktura rada koncipirana je na sljedeći način:

U prvom dijelu govori se o glavnim karakteristikama tabu riječi i sferama njihove podjele i upotrebe. Polju tabu riječi prilazimo iz kulturnolingvističke perspektive. Svaki jezik je prozor u svijet, ali okna tog prozora nisu providna ni bez obrazaca. Nasuprot tome, svaki prozor ima vlastitu boju i oblik. Gledamo na svijet uglavnom kroz prozor svog maternjeg jezika. Jezik daje boju našoj percepciji i spoznavanju svijeta (Wierzbicka 1990: 71, cit. prema: Šipka 1999: 53). Tabu riječi klasificirane su prema prirodi onoga što označavaju i direktno izražavaju (vulgarizme, psovke i opscene riječi) i na taj način prikazane su u različitim tematskim cjelinama koje obuhvataju primjere iz djela. Također u literaturi se umjesto termina tabu riječi koristi i pojam *disfemizam* (Allan, Burridge 1991: 17; Katnić-Bakaršić 2001: 251; Pasini 2003: 8). Taj pojam nastao je kao antonim pojmu *eufemizam*, o čijoj neodvojivoj povezanosti svjedoči veliki broj primjera podijeljenih u različita kontekstna tematska područja u analiziranom korpusu.

U drugom dijelu rada govori se o glavnim karakteristikama i terminologiji žargona bosanskog jezika. Ističu se najvažnije osobine žargona, koje su klasificirane prema istraživanju pojedinih lingvista, ali u radu su prikazane samo one osobine žargona pronađene u analiziranom korpusu. Žargonizmi u djelu imaju odlike sarajevskog žargona, a uzroci njihove upotrebe su različiti, što utječe na tumačenje njihova značenja. Shodno tome, žargonizmi u djelu su podijeljeni u tematska područja, čime se ističu njihove najvažnije odlike koje su uvjetovane kontekstom.

Na kraju rada dat je zaključak u kojem se predstavljaju zapažanja do kojih se došlo istraživanjem i analizom teme.

2. Djelo *Car si ove hefte*

Djelo *Car si ove hefte* pisano je jezikom koji je nesvojestven našem bosanskohercegovačkom piscu Nedžadu Ibrišimoviću, zbog čega ono biva još više zanimljivije te plijeni našu pažnju tokom čitanja. Pisano je sarajevskim žargonom, unutar kojeg prepoznamo i tabu riječi.

Knjigu možemo definirati kao ispovijest Nedžada Ibrišimovića, koji, i kad govori o sebi i o gradu u kome je rođen, u kome živi i stvara, ima šta da kaže, i to čini bez stida. U Ibrišimovićevom pripovijedanju zatičemo ljude koje iz dana u dan susrećemo u svakodnevnom životu. Pisac se u djelu bavi sobom, svojim iluzijama i predrasudama, svojim djelima i porazima, iskušenjima, ali i pogledom na svijet, život i ljude. “On, veoma lahko, ne krivotvoreći ništa, zamjenjuje tragične predznake pojedinih životnih i stvaralačkih situacija humornim, tragikomičnim i komedijantskim predznacima” (Tahmišćić 1991, cit. prema: Ibrišimović 1991: 135). To bi mogao biti i razlog korištenja žargona i tabu riječi u ovome djelu. U djelu *Car si ove hefte* Sarajevo kao grad jedva i da se nazire iako nam je još i u uvodnom dijelu predstavljen roman o Sarajevu. Ibrišimović se bavi sobom, ma gdje god da se nalazi – Sarajevo, Pariz, ludnica, sudnica, obala rijeke Bosne...

Ovo djelo nam pokušava dočarati neke od bitnih odrednica književnog života Nedžada Ibrišimovića. Na životnom putu uočavamo Ibrišimovićevu naivnost koja dovodi do nespornosti, pa i čestih sukoba. Put je protkan skitanjima, traženju sebe, ali je isto tako nemoguće ne osjetiti svojevrsnu ravnodušnost u pripovijedanju i opisivanju. Sve ovo čini da prihvatimo Ibrišimovića kao pisca, koji prelazeći okvire uobičajenog pripovijedanja koristi se jezikom ulice i progovora o sebi; o pređenom putu formiranja svoje zrelosti.

“To su bili povremeni pasaži onog što sam pisao, i te suze i taj plač dopiru do muslimanskog čitaoca. Za razliku od autobiografske proze, koja se prvobitno zvala *Bog si ove hefte*, pa onda *Car si ove hefte*, u kojoj postoje pasaži koje sam ja pisao plačući, ali ti pasaži koje sam pisao u *Car si ove hefte* plačući, u čitaocu uvijek izaziva smijeh. Dakle, pokušavam naći put do potpunog pomirenja čovjeka pisca i njegovoga pisanja, u zadovoljstvu, radosti pisanja, u strasti pisanja, u upotrebi pisanja. Ali sve to što sam nabrojao nije još potpuno, iako

sam sebe usudio nazvati piscem kada sam pisao 1987. godine *Braču i vezire*, ne prije. Usto, sjećam se da me je sve ovo vrijeme do devedesetih godina bilo stid što sam pisac. Sada me više nije stid” (Ibrišimović 2013: 232).

3. Leksikologija

Leksikologija je lingvistička disciplina koja istražuje, opisuje i teorijski definira riječi. “Ona bilježi riječi, utvrđuje njihovo porijeklo, objašnjava osnovno i preneseno, figurativno značenje riječi” (Dragičević 2010: 35).

Uzimajući u obzir osnovno i preneseno značenje riječi, Šehović (2009: 114) ističe da lekseme koje predstavljaju leksiku izravnoga (vulgarizmi i psovke) i neizravnog (eufemizmi), imenovanja stvari i pojava čine sastavni dio razgovornog bosanskog jezika. Lekseme prvoga tipa čine dio mnogo šire kategorije tabu riječi, koje su, načinom označavanja stvari i pojava, suprotstavljene eufemizmima.

Svaka je leksema funkcionalna ako se uzme u obzir cilj koji se želi postići njenom upotrebom. Kada govorimo o leksici ograničene upotrebe, tj. žargonizmima, njena upotreba je ograničena na određena polja – može uključivati govor određene grupe (đaci, studenti, govor ljudi nekog grada), zatim određene profesije, govor ljudi koji imaju zajedničke interese (kriminalne radnje – pljačke), ali i bilo koju drugu sferu ljudskog djelovanja. Žargonizmi se obično odnose na riječi koje se svojom specifičnom leksikom i semantikom razlikuju od standardnog jezika. Predstavljaju jezičke kreacije pune slikovitosti i kreativnosti a koje, pri tome često nisu poznate široj jezičkoj zajednici.

Predmet istraživanja rada su tabu riječi i žargonizmi koji su pronađeni u djelu *Car si ove hefte* Nedžada Ibrišimovića.

4. Tabu riječi

Riječ *tabu* polinezijskoga je porijekla i označava zabranu koja se postavlja nad nečim. Riječ *tabu* evropski su jezici preuzeli preko engleskog *taboo*, a tamo je opet došla iz polinezijskog jezika tonganskog, gdje je značila *zabranjen*. O postanku kao i značenjskom i morfološkom pomjeranju ove riječi svjedoči zanimljiv citat iz *American Heritage Dictionary*:

Among the many discoveries of Capt. James Cook was a linguistic one the term taboo. Cook used this word in his journal of 1777. while he was in the Friendly Islands (now Tonga). Hence even though similar words occur in other Polynesian languages the form taboo Tongn tabu is form we have borrowed. The Tongans used tabu as an adjective; they spoke of persons or things that were tabu that is, under prohibition forbidden or set apart. Cook besides borrowing the word into English also made it into a noun referring to the prohibition itself and a verb meaning to make someone or something taboo. From its origin in Polynesian society the word taboo has spread throughout the English-speaking world and has been applied in ways that never occurred to the people from whom Cook originally borrowed it (Šipka 1999: 13).

Društvene vrijednosti jedne jezičke zajednice znatno utječu na sam jezik. Propagiranje slobode govora u društvu koje najčešće sebe naziva demokratskim ipak nas upućuje na činjenicu o postojanju mnoštva tabua u svim sferama življenja tako da tabu možemo posmatrati kao kulturološku kategoriju. U osnovi tabua jeste zabrana, odnosno norma koja tu zabranu nameće. Svi jezički oblici tabu riječi direktno se dovode u vezu s razinama komunikacijske kulture učesnika komunikacijskog čina, tako da možemo govoriti o moralnom, religijskom, karakternom profilu govornika; njima se, kao i drugim tabuizmima objektivne stvarnosti, jednostavno nastoji izbjeći direktno imenovanje (Kasumović 1991: 207).

Uzimajući u obzir riječi, odnosno njihova značenja, možemo govoriti o denotativnom (neutralnom) značenju, koje direktno govori o imenovanoj stvari iz izvanjezičke stvarnosti na neutralan način i predstavlja obavještenje, dok konotativno (obilježeno) značenje govori o imenovanoj stvari iz izvanjezičke stvarnosti uz unošenje vlastitih emocija ili doživljaja. Značenja riječi vrlo često nisu neutralna nego sadržavaju neka dodatna, konotativna ili subjektivna značenja. Budući da takva značenja riječi često izmiču logičkim objašnjenjima i podložna su vrijednosnim sudovima, s velikim se emocionalnim nabojem uočavaju i među prosječnim govornicima (Pasini 2003: 10).

Sfera upotrebe riječi skoro uvijek obuhvata određenu emocionalnu ekspresivnost, bila ona pozitivna ili negativna. U literaturi koja se bavi tematskim područjem tabua u upotrebi je i termin *disfemizam*.

“Pojam disfemizam dolazi od grč. *dys* *δυσ* što znači *ne*, i pHEME *φήμη*, što znači *govor*, ili *dys* *δυσ* u značenju *pogrešno* i pHEME *φήμη* u značenju *ugled/reputacija*” (Smajlović-Šabić 2013: 44). Grčki prefiks *dys* “prvi je dio riječi koji znači nešto što nije slično, odnosno što je

različito, loše, teško, s greškom ili oštećenjem” (Garner 2000, cit. prema Smajlović-Šabić 2013: 44).

“Disfemizam ili *verbum proprium* je ‘zabranjeni’ izraz koji podrazumijeva namjerno korištenje oštrih, grubih riječi umjesto pristojnih, to je zamjena neutralnog ili pozitivnog izraza antipatičnom riječju ili frazom” (Kuna 2007: 98).

Disfemizmi su slika društveno neprimjerenih, tabuiziranih, odnosno zabranjenih izraza. Allan i Burrige (2006: 31) ističu da će se nepristojno, uvredljivo ponašanje nazvati *disfemizmom*. Kao takav, disfemizam nema intenciju održavanja komunikacije, već direktno šteti govorniku, slušaocu ili trećoj strani (Allan, Burrige 1991: 5).

Zabrane se vežu za sfere religije, seksa, bolesti, odjeće, jela, dok postoji i zabrana onoga što nam nameću norme etiketiranja (npr., da svoje pretpostavljene ne nazivamo pogrđnim imenima) (Šipka 1998: 35). Allan i Burrige (1991: 7) zaključuju na osnovu upotrebe i zastupljenosti određenih izraza, kako je veći dio tabua vezan za smrt, bolest, spolno općenje, opscene riječi za određene dijelove tijela. Autori dalje navode da pod disfemističko okrilje ubrajamo psovke, iskaze pogrđne semantike, odnosno pejorativizirane riječi ili izraze te bilo kakve komentare pogrđnog usmjerenja sa ciljem uvrede i ranjavanja. Dakle, to su neke od karakteristika zabrana koje sa sobom povlače društvenu kaznu, a s obzirom na tu činjenicu, zasigurno je veći dio tih tabuiziranih područja znatno eufemiziran u komunikaciji, bila ona svakodnevna ili pak zvanična.

5. Tabu riječi u djelu *Car si ove hefte*

U okviru analize djela *Car si ove hefte* posmatramo tabu riječi. Važnost tabu riječi proistječe iz direktnosti njihova izražavanja i imenovanja neugodnih pojava, pojmova i stvari, pa tako možemo govoriti o upotrebi vulgarizama, psovki i opscenih riječi.

Vulgarizmi koje pronalazimo u djelu pripadaju leksici poznatoj u literaturi kao stilski “markirana”, koja se referira na niži društveni stalež osobe koja je upotrebljava. Upravo ta leksika svjedoči svojim direktnim upućivanjem na suštinu značenja pojava ili pojmova, bez dodatnih uljepšavanja, kao i skrivanja značenja napisanih riječi, pa čak i kad bi u pitanju bilo samo imenovanje društveno neugodnih pojava ili pojmova. Najčešća tematska polja upotrebe vulgarizama uopće odnose se na pojmove vezane za sfere religije, bolesti, smrti, seksa,

fizičkog izgleda, dijelova tijela. Tematska polja koja se javljaju u djelu *Car si ove hefte*, s pratećim primjerima, prikazana su u nastavku rada.

Kada je riječ o imenovanju pojma *guzica*¹ kao dijela životinjskog tijela, možemo istaći sljedeće primjere:

U slona *guzova*...! (INCSOH, 38)

Jaje nije nimet, jer je iz kokošije *guzice* izašlo... (INCSOH, 112)

Kada je riječ o imenovanju žene koja se bavi prostitucijom, možemo istaći sljedeći primjer iz djela:

Jedno veće neko je doveo *kurvu*². Tada još nije bilo *kurvi*³. (INCSOH, 39)

Referirajući se na kontekst djela, vulgarizam *kurva* definiramo kao ženu nemoralnog, “lakog” ponašanja, prostitutku.

U djelu nalazi se i jedan neuobičajen vulgarizam:

...iako je među njima i on imao miljenika, a poslije su i škole *poispozajebavali*... (INCSOH, 91)

Značenje ovog vulgarizma možemo povezati sa značenjem: “ići od ruke, završiti nešto veoma lahko; bez muke”. Pronalazimo objašnjenje žargonizma *zajebávati*: 1. ismijavati, zadirkivati, sprdati; omalovažavati, ponižavati, vrijeđati. 2. praviti (nekoga) budalom; brukati, sramotiti (nekoga). 3. varati, obmanjivati. 4. ometati (druge) u poslu, izbjegavati svoje obaveze, zabašavati (SNRSŽ 2012). Ovaj žargonizam možemo tumačiti kao spoj prefiksa *poispo* i glagola *zajebavati*, s tim da bismo ovaj prefiks mogli razložiti na spoj triju prefiksa: ***po-***, ***iz-***, ***po-***.

Psovke su vulgarni izrazi s opscenim riječima u osnovi, koje se eksplicitno ili implicitno realiziraju u komunikaciji uzimajući u obzir različite faktore. “Psovke, kao vid verbalne agresije spram osoba, stvari ili pojava, prožete su negativnim nabojem” (Šehović 2009: 166). Pripadaju ekspresivnom govornom činu i izražavaju različite komunikacijske navike koje oslikavaju različite emocije (najčešće agresivne), ali i stavove govornika prema

---

¹ U RBJ (2010: 349) pronalazimo objašnjenje lekseme *gùzica*: ž. vulg. 1. dio tijela na kojem se sjedi; stražnjica, zadnjica, dupe...

² U RBJ (2010: 574) dato je sljedeće objašnjenje lekseme *kùrva*: [G mn. *kùrvī/kùrvā*] vulg. pejor. 1. a. žena koja se odaje nemoralnom ponašanju; rospija, bludnica, drolja; b. prostitutka. 2. pren. a. onaj koji nema karaktera, nekarakterna osoba: *prava je -*; b. prijetvorna, podmukla osoba; hinja.

³ Isto.

sagovorniku; šta je to što je natjeralo govornika da se na taj način realizira govorni čin. Taj govorni čin zavisi od intencije učesnika u komunikaciji, a realizira se pomoću zajedničkog iskustva ili znanja (Savić, Mitro 1998: 8–19). Ivanetić (1995: 45) ističe da se “ovakav način govora tretira kao ekspresiv s negativnim stavom”.

U dosadašnjem lingvističkom izučavanju, mnogi istraživači su se složili da je u psovkama najdominantniji glagol *jebati*. Navedeni glagol u djelu Ibrišimovića uočljiv je u nekoliko primjera, ali ne u kontekstu psovke, nego u drugačijim kontekstnim cjelinama.

Primjer upotrebe psovke u djelu zaključujemo na osnovu konteksta, koji jasno aludira na iskazivanje nezadovoljstva datom situacijom:

Da mi je dajdža kakva vlast, *kurac*⁴ bi to moglo tako, mislim se ja nešto u sebi. (INCSOH, 129)

Zanimljivo je da praktički svaka psovka može da se pojavi u ulozi uzrečice, ukoliko se nađe u odgovarajućem kontekstu:

Kao da se Džemil zove, *bogati*, ili *bogamu*. (INCSOH, 10)

Za razliku od psovki, kao elemenata verbalne agresije, gdje je dominantna dinamička komponenta, najčešće glagola *jebati*⁵; u uzrečicama, a posebno u poređenjima, dominira statička komponenta ostalih, pa glagol *jebati* nije tako dominantan (Šipka 1999: 45).

...stara me tresni o pod, sva mi dugmad na košulji popucaju, ali riblje ulje neće niz grlo, *pa da ga jebeš!* (INCSOH, 18)

Psovke, ali i vulgarizmi, zasigurno su odlika razgovornog stila bosanskog jezika i široko su rasprostranjeni i zastupljeni u svakodnevnoj komunikaciji. Ono što je u prirodi njihovog izražavanja jeste društveno neukusno i neprihvatljivo; kosi se s načelima uljudnog ponašanja jer i samom upotrebom podrazumijevaju iskaze prožete negativnim emocionalnim nabojem. Ne možemo osporiti činjenicu da su karakteristični za govor svih društvenih i starosnih slojeva, prepoznatljiv u svim neformalnim situacijama; a veoma često takve iskaze čujemo u javnom gradskom prijevozu ili čak na ulici... Možemo govoriti o slobodi upotrebe kada su u pitanju takvi izrazi iz prostog razloga što njihova upotreba neće narušiti naš ugled, status u društvu, jer ćemo pribjegavati tim izrazima samo u društvu prijatelja ili poznanika. To

⁴ U RBJ (2010: 573) leksema *kūrac* ima sljedeće značenje: m. [G jd. *kūrcā*...] vulg. 1. muški spolni organ; penis, kita, ona stvar 2. (~*rca*) u dijalogu, izriče odlučno, kategorično a. protivljenje, opiranje, neslaganje, u zn. ne dolazi u obzir: ~ ćeš otići b. nijekanje, odricanje, u zn. nikako ne: ~ ste nam pomogli.

⁵ *Jèbati* (koga) dvov. [prez. *jèbèm/jèbèm*...] vulg. 1. spolno općiti, imati spolni snošaj (ob. o muškarcu prema ženi); guziti 2. dosađivati, dotuživati kome; mučiti, gnjaviti: ne jebi me više s tim! ... (RBJ 2010: 461).

i jeste glavni razlog zašto se vulgarizmi i psovke općenito izbjegavaju u formalnim situacijama, gdje bi njihova upotreba mogla negativno utjecati na govornika. Takvim govorom izražavamo osjećanja koja se ponekad teško iskazuju drugačijim ili pristojnijim načinom posebno kad su u pitanju svakodnevne stresne životne situacije, a koje nužno za sobom povlače nezadovoljstvo, ljutnju, ali i želju za otporom (usp. Šehović 2009: 167). “Treba naglasiti da su psovke u vrlo rijetkim slučajevima izraz dragosti, izriču se s pozitivnim namjerama” (Šehović 2009: 167).

Opscene riječi: D. Šipka (1998: 75) tvrdi da su “izrazit primjer za vulgarizme opscene riječi, kojima se upućuje na pojedine dijelove ili aktivnosti probavnog i seksualnog trakta...”. Šehović (2009: 168) navodi kako bi se “opscene riječi mogle smatrati vrstom ‘ekstremnih’ vulgarizama”.

Ukoliko smo sigurni da se ne radi o eufemizmima, koji bi ublažili njeno suštinsko značenje, za opscenu leksemu mora postojati njena sadržinska ili formalna povezanost sa seksualnom i/ili ekskrecionim aktivnostima i organima koji u njima učestvuju (Šipka 1999: 13).

Treba napomenuti da opscenost nestaje kad se udaljujemo od ljudskog organizma. Dok bi naziv za ljudski izmet *govno* bio opscen, naziv različitih životinjskih izmeta *brabonjak*, *balega*, ne bi bio, ukoliko se zaista i odnosi na životinjski izmet. Osnovni fond opscenih riječi čine sljedeće lekseme: *govno*, *guzica*, *drkati*, *jebati*, *kurac*, *mudo*, *pizda*, *pišati*, *sis*, *sрати*, *šupak* (Šipka 1998: 76).

U djelu *Car si ove hefte* Nedžada Ibrišimovića nailazimo na sljedeće primjere opscenih riječi:

Opscena riječ je leksema *guzica*. Glagol *ubosti*, s obzirom na kontekst, možemo tumačiti kao glagol *jebati*. Sama forma lekseme *guzovi* može sa sobom povlačiti i seksualnu konotaciju, kojom se upućuje na veliku žensku stražnjicu. U neformalnom razgovoru često možemo čuti takve primjere.

Mala moja, jubolo te tele u te tvoje *guzove*⁶ debele. (INCSOH, 13)

---

⁶ Vidjeti fusnotu 1 na str. 9.

Glagol *jebati* u sljedećem primjeru aludira na seksualni čin nastranosti, odnosno na činjenicu da se radi o duševno oboljeloj osobi:

...tamo je bio jedan koji je *jebao*⁷ patku (plovku), (zakon kažnjava sodomiju odraslih, ali ne znam da li se to odnosi i na maloljetnike, a ako se odnosi, ne znam da li zločin zastarijeva)... (INCSOH, 31)

Opscena riječi je glagol *drkati*:

Krišom *drkam*⁸. (INCSOH, 38)

Opscena riječ je glagol *posrati*:

...pa skine gaće i *posere se*⁹ posred onog čimbura... (INCSOH, 112)

Opscena riječ je imenica *govno*:

Izašlo, tvrdio je poslije, zdravo *govno*¹⁰, mogli su ga okružiti, pa ono oko njega baciti, a ostalo pojesti. (INCSOH, 112)

Ovo su tipični primjeri opscene leksike, a kada se upotrebljava u govornom činu prvenstveno predstavlja zabranjeno i nepoželjno društveno ponašanje, što nam svjedoči o karakterističnim pokazateljima diskursa društvene margine.

Raširenost upotrebe tabu riječi sa sobom povlači i činjenicu da u kategoriju tabu riječi spadaju i lekseme koje se ne mogu nazvati vulgarizmima, psovkama ili opscenim riječima.

Kako to objašnjava Kasumović (1991: 207–209), jezički se tabuizmi mogu podijeliti u više skupina. U toj podjeli dominiraju: totemizmi¹¹, vulgarizmi¹² i religionizmi¹³.

---

⁷ Vidjeti fusnotu 5 na str. 10.

⁸ Dřkati nesvrř. [prez. dřkām...] vulg. 1. (řta) masturbirati 2. řarg. a. raditi uzaludno, jalovo, bez ućinka b. dosađivati, dodijavati, gnjaviti (RBJ 2010: 230).

⁹ Pòsrati (koga, řta) svrř. [prez. pòserēm...] vulg. izbaciti iz sebe izmet po kome ili ćemu, uprljati, opoganiti izmetom: ~ se 1. obaviti veliku nuřdu 2. pren. uraditi, izvesti řta vrlo loře... (RBJ 2010: 971).

¹⁰ Gòvno: s. [N mn. gòvna...] vulg. 1. izmet 2. balega 3. pren. pejor. osoba bez morala, niřtavnog karaktera... (RBJ 2010: 330).

¹¹ Pojedinać upotrebu pojedinih tabu rijeći nastoji izbjegavati strahujući da će i samo njihovo pominjanje uzrokovati određene posljedice ili će to u potpunosti negativno dalje određiti njegov řivot. Mořemo istaći folklorne totemizme materijalne provenijencije (*vuk, krv, maćka, zmića...*), ali i duhovne (*podrhtavanje oćnog kapka*), i to kada se smatra da ove tabu rijeći prizivaju neko zlo. U komunikaciji se ovakve rijeći potpuno izostavljaju. Imamo primjere: *rak/karcinom* – ono najgore, onaj duřman; *smrt* – onaj svijet, odlazak na bolje mjesto... (Kasumović 1991: 207).

¹² Vulgarizmi se realiziraju samo u određenim komunikacijskim pozicijama. Realiziraju se kao: *akronimi* (sastaviti JE i BE, kazati KU i PI...); *frazemi* (pustiti vjetar, debelo meso...); i *tradicionalni vulgarizmi* (pi... – maćka, koka, praćka; gov... – jedno/ono řuto; řup... – prkno, ćmar, anus...) (Kasumović 1991: 208).

Uz pojam jezičkog tabua neodvojivo se veže i pojam eufemizma, onog netabuiziranog jezičkog sredstva kojim se zamjenjuje tabuizirano da bi se otklonio osjećaj stida zbog upotrebe tabu riječi. Više o povezanosti tabu riječi i eufemizama slijedi u nastavku rada.

6. Tabu riječi i eufemizmi u djelu *Car si ove hefte*

Eufemizam definiramo kao jezički postupak kada nećemo ili ne možemo koristiti riječi ili izraze koji direktno znače predmete ili osobe, kako bismo dobili neke određene stilske odrednice, jer značenja direktnih riječi mogla bi biti uvredljiva, štetna, nekorektna ili društveno neugodna, za denotatum ili designatum (Allan, Burridge 1991: 11).

Eufemizmima se u principu suprotstavljaju tabu riječi. Ono što čini razliku jeste način upotrebe leksema u određenom komunikacijskom činu; eufemizmi indirektno izražavaju ono što bi bilo okarakterisano kao društveno neprihvatljivo, dakle, ono što nazivamo *tabu*, bilo da se ta kulturološka kategorija odnosi na ponašanje pojedinaca ili imenovanje stvari, pojmova ili pojava, dok tabu riječi to čine direktno/izravno, koje su i same dio onoga što je u prirodi tabu riječi; neprikladno, neprihvatljivo ili nepoželjno u javnoj upotrebi.

Također, eufemizmi se javljaju u svakodnevnoj komunikaciji, mada su više karakteristični za osobe koje se manje poznaju, među kojima postoji socijalna distanca, ali su i odlika govora svih ljudi koji izbjegavaju direktno imenovanje stvari ili pojava. Za razliku od njih, tabu riječi se upotrebljavaju među poznanicima, prijateljima, među kojima ne postoji socijalna distanca, o čemu je već bilo govora u radu.

Za upotrebu tabu riječi, kao i njihov status u jeziku od velike su važnosti i parametri društvenog ograničenja tih riječi, kao što su javna upotreba, službena upotreba, reakcija na psovku (onoga kome je upućena), izostavljanje, eufemizacija i drugi načini prikrivanja psovke zbog uljudnosti, nedovoljne bliskosti sa ciljem da se ne uvrijedi sagovornik; ali i socijalno okruženje, koje je jedno od najvećih kreatora parametara ograničenja upotrebe tabu riječi. Veći dio tih tabuiziranih područja znatno je eufemiziran, o čemu svjedoče i primjeri iz analiziranog djela *Car si ove hefte*.

---

¹³ Pojedini govornici svoju pripadnost određenoj religiji ili bitnu razliku drugih u odnosu na sebe naročito ističu na razini jezičkih tabuizama religiozne provenijencije. Stoga se određeni religionizmi kao jezički tabuizmi zamjenjuju različitim formama (Kasumović 1991: 208).

Osnovni cilj eufemizacije u ovim primjerima jeste da se prenese informacija koja se tiče tabuizirane sfere, a da se pri tome ne narušava obavezujuća društvena norma. Zasniva se na neupotrebljavanju tabuiziranih leksema, nego na upućivanju reduciranim, transformiranim formama ili neodređenim, npr. *ono*. U eufemizme se obično ubrajaju izrazi koji se odnose na seks, dijelove tijela, fiziološke procese i stanja, bolest, smrt... (Šipka 1999: 17).

Stanić (2004: 212, cit. prema: Šehović 2009: 162) za ove eufemizme ističe da “su rezultat procesa eufemizacije u ličnoj sferi tako da ih naziva ličnim eufemizmima”. D. Rosandić i J. Silić eufemizme svrstavaju u kontekstnoekspresivnu leksiku (Rosandić – Silić 1979: 137).

Kada uzmemo u obzir kontekst upotrijebljenih eufemizama u djelu i sferu lične eufemizacije, možemo istaknuti sljedeće cjeline:

Eufemizmi u djelu koji se odnose na dijelove ljudskog tijela:

Bio je i jedan koji je imao ogroman *penis*¹⁴, ali je bio strašljiv na živcima. (INCSOH, 23)

Sva mu krv ode *u onu stvar*¹⁵. (INCSOH, 64)

U prvom primjeru se uzima leksema iz internacionalnog leksičkog fonda: *penis*, dok je u drugom primjeru uočljiva metafora, ali i vršenje neodređenog upućivanja *ono*. Oba primjera pripadaju leksemi *penis*, naravno, referirajući se na kontekst u djelu.

Referirajući se na kontekst djela, u idućem primjeru možemo uočiti primjer upotrebe eufemizma *zadnjica*:

A obla i plemenita, kojoj je prvo *zadnjica*¹⁶ stvorena... (INCSOH, 67)

Eufemizmi se uglavnom produciraju slatkorječivim (engl. *sweet talking*), odnosno željenim izrazom za održavanje dobre komunikacije ili za očuvanje obraza, vlastitoga ili tuđeg. Obraz je javna slika o samome sebi koju i govornik i slušalac moraju uzimati u obzir u govornoj situaciji (Allan, Burridge 1991: 238; Pasini 2003: 48). “Eufemizacija se može i pragmatički sagledati u kontekstu Yuleove teorije obraza (Yule 2006: 119–120; Kuna 2007: 98), po kojoj se slika o sebi u stvarnosti postavlja na dva načina: pozitivan je onaj kojim

---

¹⁴ *Pénis* <lat.> m. anat. muški spolni ogran kroz koji prolazi mokraćna cijev i kojim se u stanju nabreknuća (erekcije) prodire u vaginu (RBJ 2010: 889).

¹⁵ Isto.

¹⁶ *Zàdnjica*: ž. dio tijela na kojem se sjedi; stražnjica, dupe, guzica (RBJ 2010: 1469).

želimo biti prihvaćeni kao članovi skupine, a negativan onaj koji obilježava želja za samostalnošću i slobodom i bijegom od konvencija” (Smajlović-Šabić 2013: 43).

Dalje, kada je riječ o eufemizmima u djelu koji se odnose na seksualni sadržaj, moramo istaći da ova kategorija sadrži najveći broj primjera. Seks vjerovatno predstavlja najveću tabu temu otkad postoji čovjek. O seksu se u društvu nije puno govorilo jer i samo poimanje pojma seksa, a posebno van okvira religije, okarakterisano je kao veliki grijeh, koji se kosi sa principima moralnog načela, a to nisu principi koje naše društvo definira kao poželjne ili prihvatljive.

“Može se reći da stilogenost eufemizama izvire i iz prirode onoga što ublažavaju, a ponekad čak i skrivaju, dakle – iz njihove indirektnosti, koja se suprotstavlja općoj težnji razgovornoga jezika za konkretnošću” (Šehović 2009: 164).

Autor je upotrebom ličnih eufemizama, referirajući se na kontekst, pokazao oblike neutralnog upućivanja na seks ili seksualni sadržaj:

...a koji ga je pitao jesam li ja *spavao s njom*, na šta sam ja rekao da nisam... (INCSOH, 24)

...to je isto kao kad hirurg operiše – niti šta osjećaš ti, niti on (mislim na *bludne radnje*). (INCSOH, 28)

Uočavamo i primjere metaforizacije eufemizama koji nam kontekstom jasno upućuju da se navedenim izrazima prenosi značenje koje upućuje na seks:

Dvije su *se tresle*¹⁷ same od sebe... Ostale su manje-više *tresle*¹⁸ mene. (INCSOH, 65)

Otima se: *Pa zar i ti s leđa?* (INCSOH, 67)

...svu noć ih vile *jahale*¹⁹... (INCSOH, 110)

...ispod njene odjeće, ispod svega toga *u njoj je uspravno stajao sam Nikola Tesla u obliku Brankušijeve Ptice*. (INCSOH, 64)

Posljednji primjer iz djela predstavlja zanimljiv eufemiziran izraz na osnovu kojeg možemo svjedočiti o specifičnosti, kreativnosti i kreiranju ličnih eufemizama, što je naročito vidljivo u primjeru kad se spominje djelo apstraktne umjetnosti; vlastiti Brankušijev stil

---

¹⁷ Trësti nesvrš. [prez. trësem/trësëm...] 1. (koga) a. (šta) energičnim pokretima pomjerati tamo-amo; drmati, drmusati b. izazivati drhtavitu, jezu kod koga...

~ se: 1. pomjerati tamo-amo kratkim i brzim pokretima: drmati, podrhtavati, ljuljati se... (RBJ 2010: 1346).

¹⁸ Isto.

¹⁹ *Jähati* nesvrš. [prez. jähëm...] 1. a. (koga) sjedjeti na leđima životinje koja se kreće: ~ konja, ~ devu b. kretati se kakvim prijevoznim sredstvom sjedeći na njemu: ~ bicikl... (koga) žarg. spolno općiti (ob. o muškarcu prema ženi... (RBJ 2010: 454).

geometrijski pojednostavljenih oblika, gotovo apstraktnih, koji pretpostavljaju drugu stvarnost²⁰, dok je Nikola Tesla brilijantni um, koji uvijek stoji uspravno.

Eufemizam koji se odnosi na fiziološko stanje ili radnju:

Da si ti kakav čovjek – govorili su – ne bi u nimet *nuždu*²¹ vršio. (INCSOH, 112)

I posljednja cjelina koja se pojavljuje u djelu je eufemizam koji se odnosi na bolest. Općenito, lekseme koje pripadaju oblasti bolesti ili smrti pripadaju veoma osjetljivom domenu upotrebe, pa se zbog toga njihova upotreba u svakodnevnoj komunikaciji izbjegava, a to sve sa ciljem ublažavanja uznemirujuće situacije ili istine, čak i onda kada osnovno tumačenje lekseme nije toliko uvredljivo (*duševno obolio – lud*):

Pa ipak svi ti *duševno oboljeli*²² ljudi ustajali bi sami od sebe, kad god bi u trpezariju ušao pokojni dr. Nedo Zec. (INCSOH, 23)

Sasvim je jasna i logična činjenica da će svi učesnici u razgovoru biti skloniji prijatnijim temama, a izbjegavati što je više moguće neugodne teme što je uvjetovano i samom prirodom tema koje biramo u komunikacijskom činu. Ugodnije teme odlika su uobičajene, svakodnevne komunikacije, tako da se eufemizmi smatraju aspektom “Pollyana principa”, koji podrazumijeva da će “učesnici u komunikaciji više voljeti ugodne teme od neugodnih” (Šehović 2009: 162). Nazvan je prema optimističnoj heorini romana “Pollyanna” Elenor. H. Potter (Leech 1988: 151, cit. prema: Šehović 2009: 162). Neugodne teme pored toga što čine da se osjećamo nelagodno, u komunikacijskom činu mogu biti i primjeri tabu tema. U okviru toga možemo govoriti i pored prethodno navedenih vulgarizama, psovki i opscenih riječi, i o iskazima pogrđne semantike, pejorativiziranim riječima ili izrazima, kao i bilo kakvim društveno neprihvatljivim komentarima vezanim za bilo koje područje ljudske prirode ili djelovanja.

U nastavku rada slijede poglavlja o leksici ograničene upotrebe koja se pojavljuje u djelu *Car si ove hefte* Nedžada Ibrišimovića.

---

²⁰ Više informacija na: https://hr.wikipedia.org/wiki/Constantin_Br%C3%A2ncu%C8%99i.

²¹ *Nužda* ž. [Gmn. nūždā/nūždī] 1. ono bez čega se ne može; potreba... Δ mala ~ izlučivanje mokraće iz mjehura, velika ~ izbacivanje izmeta iz crijeva... (RBJ 2010: 778).

²² *Lúd prid*. [Gjd. lūda...] 1. koji boluje od duševne bolesti, koji je poremećena, pomračena uma; umnobolan... (RBJ 2010: 604).

7. Žargon bosanskog jezika

Žargonom možemo nazvati svaki neformalni govorni oblik nekog jezika koji služi za identifikaciju i komunikaciju unutar neke društveno određene grupe – po profesiji, socijalnom statusu, uzrastu i sl., čije članove povezuje zajednički interes ili način života, a koja uz to može biti i teritorijalno ograničena (Bugarski 2006: 12).

Upotrebom specifične leksike unutar određene socijalne grupe (govor neke gradske ili seoske sredine, kriminalnog podzemlja, učenički...), koja se razlikuje od leksike književnog i standardnog jezika, stvara se govor koji je široj jezičkoj zajednici slabo razumljiv. “Kao jezik omeđen prostorom i vremenom, govor neke grupe mnogo je slobodniji, a u svojoj ekspanziji i agresivniji od bilo kojeg poznatog tipa jezika i govora” (Sabljak 2001: 4). Takve promjene i pomjeranja koja nastaju u jeziku često su “odraz čovjekove sklonosti prema igri” (Jespersen 1970: 130), i predstavljaju svojevrsnu jezičku igru u slučajevima kada se već postojećim riječima iz standardnog jezika pripisuju neka nova značenja ili se traže neke nove (obično kreativnije i neobičnije) riječi, koje bi ih potpuno zamijenile. Nesumnjivo je kontekst najrelevantniji kriterij na osnovu kojeg se može odrediti da li je neka neka leksema žargonizam (Šehović 2009: 143).

Zbog činjenice da “žargon oscilira od jezika struke do jezika ulice” (Andrić 1976: 7), Bugarski predlaže podjelu na stručni, supkulturni i omladinski žargon, i podsjeća da “za stručne žargone karakteristična (je) pretjerana, šablonska a često i pretenciozna upotreba stručnih naziva, koji – kada su standardizovani – čine stručnu terminologiju različitih registara”, dok s druge strane “supkulturni i omladinski žargonski tipovi obiluju maštovitim i živopisnim kreacijama” (Bugarski 2006: 13–14).

U bosanskom se jeziku uz naziv žargon koriste i nazivi poput sleng, šatrovački govor, šatra i argo. Mišljenja lingvista o ovim pojmovima se razlikuju.

Žargon se stvara, kako je to već rečeno, radi odbrane vlastite jezičke kreativnosti koja je ugrožena značenjima riječi koje se upotrebljavaju u svakodnevnoj komunikaciji. “Prema O. Jespersenu, žargon (on ga naziva slangom – nap. A. Š.) nema praktičnu funkciju argoa, nastalog kako bi se odbranila grupa koja ga koristi” (Šehović 2009: 145).

Ilić (1968: 245) ističe da je argo najčešće “govor lupeža i prosjaka”. Argo je dio upotrebe jezika u zatvorenim zajednicama s vrijedonosnim predznakom (kriminalci, delikventi i sl.), a koristi se radi odbrane vlastite egzistencije (tako kriminalci imaju zajednički argo kako ih drugi ne bi razumjeli; npr. *drot* i *murija* za policajca (Šehović 2009: 146). Kod žargonizama radi se o socijalnim grupama kojima upotreba jezika služi prvenstveno za identifikaciju i odbranu vlastite jezičke originalnosti, bez vrijedonosnog predznaka. Šatrovački se ponajprije ustalio među đačkom omladinom, a smatra se da je nastao pod šatorima i da su ga stvarali Romi, koji su željeli stvoriti svoj poseban tip govora različit od svih rasprostranjenih tipova govora. U svakom slučaju, to je trebao biti tajni govor skupine, sistem tajnih znakova nedokučiv ostalim skupinama. Kasnije, pojam šatrovački obuhvata svaki konstruirani govor određene skupine ljudi, staleža ili klase koji u svom specifičnom načinu sporazumijevanja ističe permutaciju slogova kao glavnu odliku i nastoji odvojiti od standardnog govora, pa i od govora nekih drugih njima stranih, neprihvatljivih skupina (usp. Šehović 2009: 143–146).

8. Osobine žargona bosanskog jezika

Žargon se ubraja u leksiku ograničene upotrebe, budući da je karakterističan pretežno za mlađu populaciju i za neformalne situacije. Karakteriše ga slikovitost, kreativnost te brze promjene. Svoju specifičnost gradi na već postojećoj leksici, dajući joj nova značenja.

Žargon se odlikuje “jezičko-stilskim svojstvima kao što su leksička produktivnost i inovativnost, gramatička fleksibilnost, semantička ekspresivnost (naročito u pravcu pejorativnosti i ironije), potom metaforičnost i asocijativnost, te humorno poigravanje zvukom i značenjem – nerijetko sa sasvim neočekivanim, pa i apsurdnim rješenjima koja upravo zato djeluju efektno” (Bugarski 2006: 21).

S druge strane, Andrić (1976: 13–15) ističe da su osobine žargona: asocijativnost, tajnovitost, dvostruka igra sadržine i forme, pejorativnost, dijelovi ljudskog tijela, određene profesije, ironija i sarkazam, nadrealistički spojevi, nonsens, zvučnost, slikovitost, kontrast, hiperboličnost.

Ovim osobinama, Šehović (2009: 148) dodaje i inovativnost, anonimnost stvaralaca, promjenjivost, semantičku polivalentnost žargonskih leksema i nadleksikalizaciju.

Rad se bavi isključivo osobinama žargonizama koji su uočeni u djelu *Car si ove hefte*. Žargonizmi u djelu su kreacije koje predstavljaju vlastiti izražaj samog autora na pojedine životne situacije. Možemo govoriti o upotrebi tipičnog sarajevskog žargona, što je vidljivo čak iz samog naslova *Car si ove hefte*, koji se prožima tumačeći lokalnu kulturu u pravcu pejorativnosti (negativnog ocjenjivanja, ismijavanja) i ironije, potom metaforičnosti i asocijativnosti, ali i postizanja humornog efekta u pojedinim situacijama. Svi žargonizmi pronađeni u djelu podijeljeni su u tematska područja njihove upotrebe i odražavaju specifičnu tačku gledišta određenih pojava i pojmova, pri čemu se ističu njihove najvažnije osobine te se navodi objašnjenje.

9. Žargonizmi u djelu *Car si ove hefte*

Tematska područja žargonizama u djelu mogu se podijeliti u dva segmenta. Prvo područje vezano je za pojedine životne situacije Ibrišimovića, dok je drugo područje klasificirano prema stvaralačkim situacijama pisca, koje su obilježile njegov životni put i djelo. Unutar prvog područja možemo izvršiti potpodjele žargonizama koji se odnose na imenovanje bliskih srodnika, prijatelja i poznanika, pojmova vezanih za seksualni sadržaj, novca, pića i hrane. U segmentu stvaralačkih situacija pisca uočavamo žargonizme vezane za imenovanje pojmova vezanih za književni rad pisca. S obzirom na to, možemo zaključiti da je većina žargonizama u djelu odomaćena.

9.1. Područje žargonizama vezanih za životne situacije pisca

Navedeno tematsko područje žargonizama obuhvata široki spektar pojava i pojmova vezanih za piščevo sjećanje na voljene gradove Sarajevo i Žepče, djetinjstvo, školske dane, poznanike, prijatelje, ali i ne baš tako drage ljude, fakultetske dane provedene na Akademiji likovnih umjetnosti u Sarajevu, profesore, prve nespretne ljubavi, zatim uključuje i posjećivanje kafana, ali kroz sve to ga prati i religijska sumnja, promišljanja o životu i traženje sebe. Žargonizmi obuhvataju ličnu sferu izražaja pisca i, referirajući se na kontekst, možemo govoriti o njihovim različitim značenjima. Objašnjenja navedenih žargonizama nalaze se u fusnotama.

Ona *glumica*²³, poslije je, ali to su njene lične stvari, rekla da ću kratko živjeti... (INCSOH, 11)

...ono kako me ona žena poljubila u obraz ona *glumica*²⁴ i kako mi je gatala u dlan... (INCSOH, 117)

Sad sam se odjednom sjetio *mali milion*²⁵ ljudi. (INCSOH, 17)

Kakvo je vrijeme bilo, ne znam, ali se sjećam da je oko mene bilo još nekih *glava*²⁶. (INCSOH, 19)

Kupio sam papirnatog leptira na drvenom štapiću kod Markala i s njim *uletio*²⁷ na čas anatomije. (INCSOH, 21)

Odem i doktor Zijo Čatović me zaključa na peto odjeljenje tri mjeseca i četrdeset puta me *baci*²⁸ u inzulinsku komu... (INCSOH, 21)

... išao tako uokolo i vikao: *Epilepsija-tepsija, epilepsija-tepsija!*²⁹ (INCSOH, 22)

...trideset godina sam se trudio da postanem *seljak*³⁰ i dlaka je nedostajala da u tome uspijem... (INCSOH, 47)

Gledaš *seljak*³¹ sve zna, ne možeš mu ništa. (INCSOH, 119)

Doduše, pomogao je i jedan bolničar koji mi je u venu *zabadao*³² glikozu. (INCSOH, 22)

...pod njemačkim šljemom palio nekakve žute kocke, koje su brzo gorjele i *strašno*³³ dimile. (INCSOH, 32)

Ponekad, ne tako drage ljude zvat ćemo, uz dozu ironije, *gospoda*:

...ali oni su *gospoda*³⁴, a i danas su *gospoda*³⁵, dvadeset godina sam ih sretao i uvijek su bili *gospoda*³⁶, nekako nedostupni. (INCSOH, 39)

²³ Žargonizam *glumica*: 1. ona koja se pravi važna. 2. umišljena, koja ima visoko mišljenje o sebi. 3. ona koja simulira, simultant (SNRSŽ 2012). S obzirom na kontekst u kojem se žargonizam javlja u obrađenom djelu, značenje možemo povezati s datim objašnjenjem u Rječniku.

²⁴ Isto.

²⁵ Žargonizam *mālī milion*: mnogo, obilato, puno (SNRSŽ 2012). U datom značenju je upotrijebljen i navedeni žargonizam u obrađenom djelu.

²⁶ Žargonizam *gláva*: 1. novčanica od sto apoena, stotinu konvertibilnih maraka. 2. uvažena, utjecajna, osoba. 3. ružan, odvratan, gadan (SNRSŽ 2012). Referirajući se na kontekst obrađenog djela značenje navedenog žargonizma ne bismo mogli u potpunosti povezati s navedenim objašnjenjem u Rječniku; aludira se na veliki broj prisutnih osoba, neovisno o subjektivnom stavu prema određenoj osobi.

²⁷ Žargonizam *ulétiti*: 1. ući. 2. dati/uložiti dio novca (SNRSŽ 2012). Žargonizam je upotrijebljen u značenju *ući* u neko određeno mjesto, naravno, referirajući se na kontekst obrađenog djela.

²⁸ Žargonizam *báciiti*: prevariti, obmanuti, izigrati, nadmudriti... (SNRSŽ 2012). U navedenom objašnjenju značenja upotrijebljen je i žargonizam u djelu.

²⁹ Ovaj izraz bismo mogli povezati s jednim od načina nastanka žargonizama; igra riječi. I u skladu s tim mogli bismo ga tumačiti kao žargonski izraz uz određenu dozu ironije, predstavlja neku vrstu nonsensa i fazu u koju čovjek dođe kad izgubi zdrav razum. Objasnjenje žargonizma *tèpsija*: glava, lobanja (SNRSŽ 2012).

³⁰ Žargonizam *sèljāk*: priprost, prostak, primitivac, nekulturan, neodgojen, neotesan (SNRSŽ 2012). U kontekstu obrađenog djela možemo zaključiti da je pisac upotrijebio žargonizam *sèljāk* u datome značenju.

³¹ Isto. (Napomena: Velika doza ironije je prisutna u ovome iskazu.)

³² Glagol *zàbosti* (šta): 1. učiniti da neki šiljati ili oštar predmet prodre nekamo: zabiti nož u truh...; 2. zasaditi šta u zemlju – rasad (RBJ 2010: 1464).

³³ Žargonizam *strášno*: 1. odlično, izvanredno, sjajno. 2. zabavno, duhovito, smiješno (SNRSŽ 2012). U datom značenju je upotrijebljen i žargonizam u obrađenom djelu.

³⁴ Žargonizma *gospòdin*: 1. uvažen, istaknut, utjecajan, autoritet (SNRSŽ 2012). Također, tako bismo mogli i tumačiti žargonizam *gospòda*, s tim da je uzimajući u obzir kontekst djela važno napomenuti da postoji određena doza ironije.

³⁵ Isto.

³⁶ Isto.

Ali kako to onda, da *utrpavam*³⁷ tvoje ime profesore Vojinu Dramušiću? (INCSOH, 39)

Bio sam zaljubljen u učiteljicu, a ionako bih sigurno sve *zabrljao*³⁸. (INCSOH, 39)

Kinez je bio *glavni*³⁹. (INCSOH, 41)

Pošto sam formu tokom ovih pet godina dobro *natego*⁴⁰, stane me moriti samo jedna briga... (INCSOH, 46)

...ona je 1958. godine uhvatila jednog Crnca za ruku ima i dva sina, starijeg koji je taksista (*merdžo*)⁴¹ i mlađeg Mlađu, koji je prodo moju vindjaku. (INCSOH, 47)

*Dokopam se*⁴² druma... U to bolnička kola, nekako se probila dotle, prime nas... *Dokopam se*⁴³ Banja Luke... (INCSOH, 50)

Mati opet: Hajd u vojsku, neće te cure htjeti. *Uze me na foru*⁴⁴. (INCSOH, 50)

Prepadnem se za svoju egzistenciju, pa *padnem*⁴⁵ u vjersko ludilo... (INCSOH, 54)

...ovoj bi *mašini*⁴⁶ trebalo sva slova počupati iz usta. (INCSOH, 64)

Imaju pravo narodnjaci kada se onako *deru*⁴⁷ preko radija. (INCSOH, 65)

Poslije glasnog razmišljanja uvijek sam želio da sopstvene zube *ispljunem*⁴⁸ iz usta. (INCSOH, 84)

Šta joj je značilo ono *pak-pak*⁴⁹, nikad nisam saznao. (INCSOH, 89)

---

³⁷ U razgovornom bosanskom jeziku žargonizam *utrpavati* ima značenje: *dati određenu privilegiju nekome, koja nije zaslužena, ubaciti nekoga negdje "preko štele"*, naravno, pejorativnog karaktera s veoma izraženim ironičnim tonom. U takvom značenju je i upotrijebljen žargonizam u djelu.

³⁸ Žargonizam *zabrljati* u razgovornom bosanskom jeziku označava radnju koja je krenula u krivom, neželjenom smjeru, znači *pogriješiti, napraviti glupost, speljati se*. I u takvom značenju je i upotrijebljen u djelu *Car si ove hefte*.

³⁹ Žargonizam *glavni* u navedenom obliku ne pronalazimo u Rječniku sarajevskog žargona. Referirajući se na kontekst i značenje žargonizma upotrijebljenog u djelu, mogli bismo ga povezati sa značenjem žargonizma *gláva*: uvažena, utjecajna osoba. *gláva*: 1. novčanica od sto apoena, stotinu konvertibilnih maraka. 2. uvažena, utjecajna osoba. 3. ružan, odvratan, gadan (SNRSŽ 2012).

⁴⁰ Žargonizam *natégnuti*: 1. izvršiti spolni čin, obljubiti. 2. ispiti (alkoholno) piće (SNRSŽ 2012). U obrađenom djelu navedeni žargonizam je upotrijebljen u značenju *ispijati alkoholna pića*.

⁴¹ Žargonizam *merdžo* znači automobil marke "Mercedes" (SNRSŽ 2012). Navedeni žargonizam u djelu upotrijebljen je u značenju taksiste koji je vozio automobil marke "Mercedes", pa je po tome i prozvan.

⁴² U razgovornom bosanskom jeziku žargonizam *dokopati se* ima značenje *doći, prispijeći, stići do nekoga/nečega*. U takvom značenju je i u upotrijebljen u djelu.

⁴³ Isto.

⁴⁴ Navedeni žargonizam *izgrati na fóru* ima značenje *prevariti, obmanuti, izigrati, nadmudriti; iznenada, neočekivano* (SNRSŽ 2012). U navedenom značenju je upotrijebljen i navedeni žargonizam u obrađenom djelu.

⁴⁵ Žargonizam *pästi* znači: 1. biti prevaren, obmanut. 2. povjerovati u laž, nasjesti na podvalu, biti nadmudren. 3. alk. napiti se, opiti se. 4. krim., lop. biti otkriven (prilikom vršenja neke krivične radnje). 5. krim., lop. biti uhvaćen, uhapšen (SNRSŽ 2012). Referirajući se na kontekst djela, navedeno objašnjenje ne možemo upotrijebiti za objašnjenje žargonizma *pästi*, onako kako je navedeno u Rječniku, možemo protumačiti kao značenje *predati se, pronaći spas u duhovnom smislu, do krajnjih granica ići u tome*.

⁴⁶ Nailazimo na sljedeća objašnjenja riječi *mašina*: sposobna, spretna, vješta osoba (SNRSŽ 2012). U navedenom značenju upotrijebljen je i žargonizam iz obrađenog djela.

⁴⁷ Žargonizam *dérati se* pronalazimo u značenju *spolno općiti, imati snošaj* (seksualno se izivljavati na partneru); alk. pijančiti, piti, opijati se (SNRSŽ 2012). U navedenom značenju žargonizam nije upotrijebljen u djelu, referirajući se na kontekst možemo zaključiti da žargonizam *deru* ima značenje *glasno pričati, vikati, urlati, galamiti*.

⁴⁸ Žargonizam *pljünuti* znači: 1. izreći, reći, progovoriti. 2. davati, dati, predati (SNRSŽ 2012). Žargonizam *ispljunuti* je upotrijebljen u značenju *izreći, reći, progovoriti*.

⁴⁹ Žargonizam *pāk*: priglup, glup, tupav (SNRSŽ 2012). Referirajući se na kontekst obrađenog djela možemo zaključiti da je žargonizam upotrijebljen u značenju navedenog objašnjenja.

Bilo mi je stalo do one žene Homme, ali sam svoju priliku prokockao kada sam se *popišao*⁵⁰ u bide. Nikad prije nisam vidio bide... (INCSOH, 90)

*Zvjerajući*⁵¹ sutradan svuda oko sebe stanem nekome bakandžom na nogu. (INCSOH, 92)

Otišao sam na *Fak*⁵² oko sedam. (INCSOH, 103)

Prije toga sam sreo Patriciju u *spačeku*⁵³. (INCSOH, 106)

Ali sve je *tanko*⁵⁴... Postoje atomi, to je naučno dokazano... Ali i to je *tanko*⁵⁵. (INCSOH, 109)

Pouzdamo znam da *hodam*⁵⁶ po Sarajevu i da je kamen-kamen i da na svijetu nema takve budale... (INCSOH, 114)

U to *doleti*⁵⁷ konobar. (INCSOH, 124)

U ovome tematskom području uočavamo i primjere kolokovijalizma *valja/ne valja*:

Konj ni da mrdne. *Valja li*⁵⁸ ovaj? Taj *valja*⁵⁹. (INCSOH, 76)

*Pak, pak*⁶⁰, to ništa *ne valja*⁶¹. (INCSOH, 89)

Ukoliko ne poštujemo zakon, stižu čuvari reda i mira. Ako zatreba, možemo *stradati od policije ili murije*:

Nije prošlo ni pola godine, ja opet u *muriju*⁶². (INCSOH, 79)

...jer ni u kome slučaju ne bi onako ostavili da ni kriv ni dužan *stradam od milicije*⁶³. (INCSOH, 126)

Halo – javlja milicionar nakon toga... Pošalji kola, ovdje *opasan tip*⁶⁴. (INCSOH, 136)

---

⁵⁰ Značenje žargonizma *popišati*: 1. pokvariti, upropastiti, uništiti. 2. baciti, odbaciti (nešto) (SNRSŽ 2012). Primarno značenje koje je upotrijebljeno u djelu jeste *izvršiti malu nuždu*. Ali, istovremeno možemo povezati, referirajući se na kontekst, sa značenjem *pokvariti, upropastiti, uništiti*.

⁵¹ U razgovornom bosanskom jeziku žargonizam *zvjerati* znači *bacati brze, nemirne poglede na razne strane, plašljivo se ogledavati*. U navedenom obliku žargonizam nije naveden u Rječniku.

⁵² O ovom žargonizmu možemo govoriti kao obliku, koji predstavlja jedan od načina nastanka žargonizama; skraćivanje leksema: *fakultet/fak*.

⁵³ Automobil "Citroen 2CV" u Francuskoj poznato i kao "deux chevaux" ili "deux chevaux-vapeur", a na balkanskim prostorima poznat kao *spaček*.

⁵⁴ Žargonizam *tanko* znači: 1. slabo, loše, bezuspješno. 2. malo, premalo (SNRSŽ 2012). U navedenom značenju žargonizam je i upotrijebljen u djelu.

⁵⁵ Isto.

⁵⁶ Žargonizam *hodati* znači: 1. biti u ljubavnoj vezi, zabavljati se sa djevojkom / mladićem. 2. biti u ispravnom stanju, raditi, funkcionirati (SNRSŽ 2012). Navedeni žargonizam u djelu ima značenje mnogo provedenog vremena u Sarajevu i poznavanje cijele kulture i znamenitosti grada, *hodanje* bi bilo uočavanje svega, pa makar to hodanje bilo besciljno; šnuhati okolo bez cilja.

⁵⁷ Pronalazimo sljedeće objašnjenje žargonizma *dolètjeti*: doći, prispjeći, stići (SNRSŽ 2012).

⁵⁸ Kolokvijalizam *vàljā*: 1. može, odgovara. 2. pristajem, uredu (SNRSŽ 2012). U ovakvom obliku je upotrijebljen u znaku pitanja.

⁵⁹ Isto. (Oblik je upotrijebljen kao potvrđan odgovor na prethodno pitanje.)

⁶⁰ Vidjeti fusnotu 49 na str. 21.

⁶¹ Kolokvijalizam *ne vālja*: 1. ne može, ne odgovara. 2. ne pristajem, nije uredu (SNRSŽ 2012). U takvom značenju, naravno, u različitim oblicima s obzirom na učesnike u razgovoru, javlja se i u obrađenom djelu.

⁶² Žargonizam *múrija*: 1. policija. 2. policijska stanica. 3. zatvor, tamnica (SNRSŽ 2012).

⁶³ U razgovornom bosanskom jeziku često čujemo izraz *stradati od policije (milicije)*, koji aludira u kontekstu djela na situaciju u kojoj čovjek doživi neku nepravdu, nepravedno je osuđen za neko djelo od strane policije, tako da bismo mogli ovaj izraz, s obzirom na ironični ton u djelu, promatrati kao žargonski izraz.

U svakodnevnom govoru već su se ustalili žargonizmi kojima se označavaju bliski srodnici i prijatelji. Tako smo od pripadnika starijih generacija preuzeli turcizme *raja*, *jaran*, a iz mađarskog jezika pozajmili smo riječ *pajdaš*.

Roditelje ćemo radije zvati *starcima*, a prijatelje ćemo uglavnom zvati *pajdašima*, *jaranima*. Majka je uvijek *stara*...

*Stara*⁶⁵ me tresni o pod, sva mi dugmad na košulji popucaju... (INCSOH, 18)

Pošao on jedared sa svojima *pajdašima*⁶⁶ na akšamluk. (INCSOH, 111)

Svi su, određenu sumu dali u *paj*⁶⁷, ali Burazer nije imao sitnih, pa je ponudio dinar-dva više, što njegovi *jarani*⁶⁸ odlučno odbiše. (INCSOH, 111)

Kada su se *jarani*⁶⁹ pomolili i vidjeli šta je bilo sa čimburom svima je ono granje poispadalo iz ruku. (INCSOH, 112)

...kada je *raja*⁷⁰ *zakrčila*⁷¹ saobraćaj i cure sjedile po automobilima... (INCSOH, 17)

Vidim *raja*⁷² čita, te uzmem i pišem dalje, drago mi: mogô bi da ispadne roman na savremenu temu... (INCSOH, 84)

U djelu je dominantan i veliki broj žargonizama koji referiraju na seksualni sadržaj.

Žargonizmi u ovome tematskom području upotrijebljeni su u različitim formama i kontekstualno su uvjetovani, a svaki od njih referira se na seksualnu uzbuđenost ili seksualni čin. Vezani su za period pišćeve mladosti i različitih dogodovština u fazi odrastanja i školovanja.

Primjeri iz djela:

*Mala*⁷³ moja *jubolo*⁷⁴ te tele... (INCSOH, 13)

---

⁶⁴ Žargonizam *típ*: momak, mladić (SNRSŽ 2012). Žargonski izraz *opasan tip* mogli bismo tumačiti kao aludiranje na mangupa, onoga koji se pravi važan.

⁶⁵ Žargonizam *stârâ*: majka, mama (SNRSŽ 2012).

⁶⁶ Žargonizam *pájdo*: drug, prijatelj (SNRSŽ 2012).

⁶⁷ Kontekst u djelu nas upućuje na objašnjenje žargonizma *dati u paj* pomoću značenja žargonizma *taliti se*: dati određenu i dogovorenu svotu novca za nešto određeno (piće, hrana, cigarete...); pri čemu svi učesnici dogovora učestvuju podjednako. Žargonizam *tâl*: (asoc. na njem. *teil /teilen* – dio, udio; dijeliti, razdijeliti). 1. *dio* (pri razdiobi ukradene robe, zarađenog novca i sl.) 2. *udio* (u nekom poslu, nasljedstvu i sl.) 3. *ulëtiti ù tâl(u tâl)* – a. dati/uložiti svoj dio (novca, robe i sl.) u društvu. b. imati udjela (pri razdiobi ukradene robe, zarađenog novca i sl.) (SNRSŽ 2012). Kontekst u djelu nas ne upućuje na tumačenje ovakvog značenja ovoga žargonizma.

⁶⁸ Žargonizam *járân* (ž. r. jarànica): drug, prijatelj (SNRSŽ 2012).

⁶⁹ Isto.

⁷⁰ Pronalazimo objašnjenje žargonizma *râja*, koji je veoma čest u svakodnevnoj neformalnoj komunikaciji: *stalno društvo, družina, klika* (SNRSŽ 2012).

⁷¹ U razgovornom bosanskom jeziku često se za blokiran i ometan protok saobraćaja kaže da je saobraćaj *zakrčen*: blokiran, zauzet, omeđen mnoštvom ljudi. I u takvom značenju navedeni žargonizam pronalazimo u obrađenom djelu.

⁷² Vidjeti fusnotu 70 na str. 23.

⁷³ *Mâlâ*: djevojka s kojom je neko u ljubavnoj vezi; ženska osoba (RBJ 2010: 229).

...kako Vlatko Rozman na stepeništu *fata*⁷⁵ Dubravku, ne današnju ženu profesora Grgića, nego onu drugu Dubravku... (INCISOH, 20)

Moja rahmetli nana kad je čula da uveče od pet do sedam crtamo *golū žensku*⁷⁶... a Vlado i (ona čvrsti momak) slikar... (INCISOH, 28)

Kad crtaš *golū žensku*⁷⁷ (iliti nago tijelo), to je isto kao kad hirurg operiše... (INCISOH, 28)

U Žepču seljaci petkom i nedjeljom pjevaju pjesmu: *MALA*⁷⁸ MOJA RUSKI SATELITU, JA ĆU TEBE LJUBITI U ŽITU! (INCISOH, 33)

Jož, jest ona *dobra*⁷⁹! (INCISOH, 38)

Jedno veče neko je doveo kurvu. Tada još nije bilo kurvi. Svi su bili *silno uzbuđeni*⁸⁰... i prigušeno bili *uzbuđeni*⁸¹. (INCISOH, 39)

...ako dođe *teta*⁸², susjetka i ti kao i svako drugo dijete sjediš na podu, neminovno joj vidiš gaće i butine bijele... (INCISOH, 63)

...Ona jedna leže na kamen odmah, svaka joj čast. Ona druga *se okrenu*⁸³ za mnom istovremeno kad i ja za njom. (INCISOH, 65)

Unutar ove podjele možemo uočiti i žargonizme vezane za imenovanja djevojke/žene. Uobičajeno je i često se čuje u razgovornome jeziku da način imenovanja djevojaka/žena životinjskim vrstama vuče sa sobom i seksualnu uzbuđenost ili želju za spolnim općenjem:

...Ne bih sada pisao nego bih s nekom *mačkom*⁸⁴ *duško*⁸⁵ u apartmanu, pio cin-cano... (INCISOH, 114)

---

⁷⁴ Žargonizam *ubosti* znači: 1. nanijeti (nekome) uvredu, uvrijediti (nekoga). 2. osvojiti (novac), dobiti (na kladionici, lutriji i sl.). 3. izvršiti spolni čin, obljubiti (SNRSŽ 2012). Kontekst djela sugerira nam da značenje navedenoga žargonizma u djelu jeste *izvršiti spolni čin, obljubiti*. Važno je napomenuti da je upotrijebljen oblik *jubolo*, koji predstavlja kreativni izražaj ljudi, koji su tada pjevali strofu ove pjesmu u Žepču.

⁷⁵ Žargonizam *fātati se*: seksualno se nadraživati, imati peting (SNRSŽ 2012). Uzimajući u obzir kontekst obrađenog djela, žargonizam *fata* mogli bismo tumačiti u tom kontekstu.

⁷⁶ Žargonizma *ženskica*: 1. djevojka, cura. 2. ljubavnica, dragana, švalerka (SNRSŽ 2012). Objašnjenje ovoga žargonizma možemo povezati sa značenjem žargonizma *ženska*, koji se javlja u djelu *Car si ove hefte*, s istim značenjem, a pridjev *gola* nam sugerira da je ta djevojka atraktivna, zgodna.

⁷⁷ Isto.

⁷⁸ Vidjeti fusnotu 73 na str. 23.

⁷⁹ U razgovornom bosanskom jeziku uobičajeno je da se u neformalnim situacijama, pretežno u društvu muške populacije, komentiraju zgodne, atraktivne djevojke, tako da bismo žargonski izraz *jeste ona dobra!* mogli tumačiti u tom kontekstu.

⁸⁰ *Silno uzbuđen* podrazumijeva seksualno uzbuđenu osobu, dovedenu u erotično stanje, seksualno nadraženu. Žargonizam *silno* sugerira veliki nivo uzbuđenosti. S obzirom na kontekst javljanja navedenog žargonizma u djelu, značenje možemo povezati sa datim objašnjenjem.

⁸¹ Isto.

⁸² Žargonizam *tětka* znači: 1. zgodna, atraktivna, seksipilna sredovječna žena. 2. osoba koju zanima tuđa privatnost, koja "zabada nos" u tuđe stvari. 3. osoba koja ogovara druge, ogovarač, tračer. 4. tetovaža. 5. (asoc. na TT pištolj marke Tula-Tokarev) krim. pištolj M-57 kalibra 7,62 – TT (Tula-Tokarev) (SNRSŽ 2012). U djelu je upotrijebljen žargonizam oblika *teta*, koji nam sugerira da se referirajući na kontekst radi o značenju *zgodne, atraktivne, seksipilne sredovječne žene*.

⁸³ Žargonizam *okrenuti* znači: 1. prevariti, obmanuti, izigrati, nadmudriti. 2. ukrasti, otuđiti, potkrasti. 3. izvršiti spolni čin, obljubiti. 4. sport., navij. pobijediti visokim rezultatom, poraziti protivnika (u sportu) (SNRSŽ 2012). Referirajući se na kontekst navedenog žargonizma u djelu, upotrijebljen je u značenju *izvršiti spolni čin, obljubiti*.

⁸⁴ Žargonizam *máčka*: zgodna, atraktivna, seksipilna djevojka (SNRSŽ 2012). U kontekstu obrađenog djela možemo zaključiti da je pisac upotrijebio žargonizam *máčka* u datome značenju.

Žargonizmi pejorativnog značenja kad se odnose na žene, upućuju na nemoralne, “lake” djevojke, prostitutke, kao i na zle, ohole, pakosne djevojke/žene:

...i ja sam jednoj budućoj učiteljici⁸⁶ zakazao sastanak. (INCSOH, 39)

...kada se vratio pričao je da učiteljica⁸⁷ nije bogznašta⁸⁸. (INCSOH, 39)

Poznato je i da žargonizmi uobičajeno nastaju iz muške perspektive kada je u pitanju procjena fizičkog izgleda ili vrijednosti djevojke/žene. O toj procjeni u djelu nam svjedoči kolokvijalizam *valja*:

Nije mi se dopala. Sad bi *valjala*⁸⁹. Pažljivo sam promatrao žene noći tako da poslije, u životu, lako mogu da ih prepoznam. (INCSOH, 88)

Ako uzmemo u obzir osobine žargona, lahko možemo zaključiti da je karakterističan za govor mladih. Mladi uvijek teže ka kreativnosti u svakoj sferi stvaranja, shodno tome i na jezičkom planu. Slušajući govor mladih na ulici, u tramvaju, u bilo kojem okruženju koje ne uključuje stroge i formalne okvire komunikacije, žargonizmi se gotovo u jednakoj mjeri javljaju u govoru i mladića i djevojaka. “Upravo iz tih razloga ne može se govoriti da žargonizmi isključivo odslikavaju mušku tačku gledišta, iako je ona nesumnjivo češća” (Šehović 2009: 149).

Ristić ističe da se “u omladinskom žargonu heteroseksualne slobode muškarca ne dovode (se) u vezu sa kršenjem morala, pa se takvo ponašanje imenuje ekspresivima pozitivne ocene, tipa: ...faca, frajer...”, dok se “kod ekspresiva za osobe ženskog pola realizuju (se) samo dve podgrupe sa pozitivnom ocenom, i to po lepom izgledu i po vedrom raspoloženju..., dok svi drugi ekspresivi iskazuju negativne ocene koje su uglavnom u vezi sa seksualnim ponašanjem žena, što pokazuje da su i u ovoj grupi subjekti ocene muškarci” (Ristić 2004: 179, cit. prema: Šehović 2009: 150).

Također u djelu uočavamo pohvalne, ali i pejorativne žargoznime za mladića/muškarca.

---

⁸⁵ Kontekst obrađenog djela nas navodi na zaključak da je pisac upotrijebio žargonizam *duškati se* u kontekstu spolno općiti, uživati s atraktivnom djevojkom, naravno, uz veliku dozu ironije.

⁸⁶ Žargonizam *učiteljica* ima značenje *prostitutka, bludnica, kurva* (SNRSŽ 2012). Takvo značenje žargonizma, referirajući se na kontekst, možemo pronaći u obrađenom djelu.

⁸⁷ Isto.

⁸⁸ Kontekst djela nas upućuje da se radi o žargonskom izrazu, koji sugerira značenja *nedovoljno dobro, bezveze, loše*.

⁸⁹ Kolokvijalizam *valja*: 1. može, odgovara. 2. pristajem, uredu (SNRSŽ 2012). U značenju odgovara (dovoljno je dobra) upotrijebljen je u djelu.

Pohvalni žargonizmi za muškarca u djelu su *strašan momak*, *laf*, *mangup*, *impresivna figura*. To nam odaje sliku zgodnog, seksipilnog muškarca. A ukoliko mu se zbog nečeg divimo, smatraćemo ga *carem*:

...inače, *strašan*⁹⁰ momak, *laf*⁹¹, svi ga cijene, vole i poštuju... (INCSOH, 24)

A i onaj *mangup*⁹² da mi vrati šubaru koju mi je Vlasta poklonila za Novu Godinu. (INCSOH, 24)

*Impresivna figura*⁹³ nešto poput Krik Dagleasa. (INCSOH, 47)

...ako sada ovo izdržim, *car*⁹⁴ sam! (INCSOH, 63)

Ne daj Bože da sam kakav *car*⁹⁵: onaj što dugmad presvlači na Bašćaršiji bombu bih ubacio... (INCSOH, 80)

Žargonizmi pejorativnog značenja, kad se odnose na muškarce, upućuju na sferu homoseksualnosti ali i beskarakterne osobe, pa čak i osobe lošeg (nemoralnog) ponašanja:

...ti si *šupak*⁹⁶; i ti si, ali ja sam i oko, uho, nos... (INCSOH, 29)

Ima li u Americi *kretena*⁹⁷? (INCSOH, 80)

...nikako ne mogu da proniknem je li on bio *peder*⁹⁸. *Pedera*⁹⁹, izgleda, ima po cijelom svijetu. (INCSOH, 90)

U ovome tematskom okviru pronalazimo i žargonizme vezane za novac. U djelu nesumnjiva je dominacija žargonizma **pare**.

Kao i većini ljudi, tako je i piscu novac jedno od egzistencijalnih pitanja. Kontekst žargonizama vezanih za ovo tematsko područje sugerira nam da pisac i nije imao baš veliku

---

⁹⁰ Žargonizam *strášan*: 1. odličan, izvanredan, sjajan. 2. zabavan, duhovit, prijatan (SNRSŽ 2012). Objašnjenje ovoga žargonizma možemo povezati sa značenjem žargonizma *strášan momak*, koji se javlja u djelu *Car si ove hefte*, s istim značenjem.

⁹¹ Žargonizam *láf*: zgodan, seksipilan muškarac (SNRSŽ 2012). Kontekst obrađenog djela navodi nas na zaključak da se žargonizam *láf* javlja u istome značenju.

⁹² Žargonizam *màngup*: onaj koji se prsi, koji se pravi važan (SNRSŽ 2012). Možemo zaključiti da se dati žargonizam javlja u djelu, u istom značenju.

⁹³ Žargonizam *figúra*: 1. muškarac/žena. 2. istaknut, uvažen, utjecajan, autoritet. 3. sporedna, beznačajna osoba; bezveznjaković (SNRSŽ 2012). Objašnjenje ovoga žargonizma u djelu referirajući se na kontekst možemo povezati s muškarcem koji je istaknut, uvažen, utjecajan i autoritet, na šta nas sugerira i pridjev *impresivan*.

⁹⁴ Žargonizam *càr*: zabavan, duhovit, prijatan, domišljat, snalažljiv, vispren (SNRSŽ 2012). Objašnjenje žargonizma *càr* u djelu javlja se u istom značenju.

⁹⁵ Isto.

⁹⁶ Žargonizam *šúpak*: 1. beskarakterna, podmukla osoba; licemjer, podlac. 2. bezobzirna osoba, pokvarenjak. 3. spletkar (SNRSŽ 2012). Data objašnjenja navedenog žargonizma možemo povezati sa značenjem upotrijebljenog u djelu referirajući se na kontekst.

⁹⁷ Žargonizam *krètèn*: 1. priglup, glup, tupav. 2. lakomislen, naivan, bezazlen. 3. luckast, neozbiljan, blesav (SNRSŽ 2012). Značenje datog žargonizma u djelu mogli bismo povezati, naravno, referirajući se na kontekst, s navedenim objašnjenjima – muškarac, lakomislen, naivan, bezazlen, ali i luckast, neozbiljan i blesav.

⁹⁸ Žargonizam *péder*: 1. beskarakterna, podmukla osoba; licemjer, podlac. 2. bezobzirna osoba, pokvarenjak. 3. nedruštvena osoba (SNRSŽ 2012). Referirajući se na kontekst djela navedeni žargonizam se ne javlja u navedenom značenju, kontekst nam sugerira da je riječ o značenju žargonizma: *homoseksualac*.

⁹⁹ Isto.

materijalnu sreću; mada tu vrstu sreće nije želio, iako mu je bila neophodna. Često je posuđivao novac, a sve što bi zaradio, podijelio bi ili popio u kafani, sa dragim, a ponekad i nepoznatim društvom.

Primjeri iz djela:

...bio je jedan falsifikator: tvrdio je da se *pare*¹⁰⁰ mogu krivotvoriti... (INCSOH, 22)

*Pare*¹⁰¹ tek sad primjećujem... novčanica kojom mogu da vladam je *brodić*¹⁰². Kad god hoću vlasnik Gaja, dadne mi *brodić*¹⁰³. (INCSOH, 40)

Međutim, već u Zagrebu nisam imao ni *prebijene pare*¹⁰⁴... (INCSOH, 49)

...milion dinara oko moje glave iskri kao oreol, a ja spoznajem da *para*¹⁰⁵ nije budala. (INCSOH, 65)

*Dao sam*¹⁰⁶ mu. (INCSOH, 103)

...i dabogda za ciglo jednu noć nestala sva *lova*¹⁰⁷ na ovoj planeti i dabogda napokon svi *pocrkali*¹⁰⁸ *žderući*¹⁰⁹ *pare*¹¹⁰. (INCSOH, 113)

A i ja da imam te *proklete pare*¹¹¹ ne bih sada pisao... (INCSOH, 114)

*Tapkaroš*¹¹² mi je prodao kartu za osam dinara. (INCSOH, 96)

Novac je potreba i definitivno sastavni dio svakodnevnih tema razgovora bez obzira na bilo koji segment ljudskog života. Analizirajući djelo uočavamo da pisac koristi žargonizam *pare* (manju količinu novca) za opisivanje svakodnevnih životnih situacija. Upotreba navedenog žargonizma u djelu varira od posjedovanja manje količine novca do nemati *prebijene pare*. Također, uočeni su i primjeri ironije u upotrebi lekseme *pare* kad pisac u

---

¹⁰⁰ U razgovornom bosanskom jeziku veoma često čujemo žargonizam *pare*, značenje se odnosi na novac.

¹⁰¹ Isto.

¹⁰² Novčanica od 20 dinara (INCSOH 40).

¹⁰³ Isto.

¹⁰⁴ U razgovornom bosanskom jeziku značenje *nemati prebijenu paru* podrazumijeva osobu koja je bez novca. I u takvome značenju je upotrijebljeno u obrađenom djelu.

¹⁰⁵ Vidjeti fusnotu 100 na str. 27.

¹⁰⁶ U razgovornom bosanskom jeziku *dao sam* ima značenje *platio sam*. I u takvom značenju je upotrijebljeno u djelu.

¹⁰⁷ Žargonizam *lova* je upotrijebljen u značenju *novac* (SNRSŽ 2012). U takvom značenju se koristi i u djelu *Car si ove hefte*.

¹⁰⁸ Žargonizam *črknuti*: 1. umoriti se, premoriti se, iscrpiti se. 2. umrijeti, preminuti. 3. previše platiti, preplatiti; potrošiti ili prokockati sav novac, ostati bez novca (SNRSŽ 2012). Navedeni žargonizam u djelu je upotrijebljen uz veliku dozu ironije, o tome nam i svjedoči prefiks *po-*, koji doprinosi pejorativnom značenju – *ostati bez novca*.

¹⁰⁹ Žargonizam *žderati se* ima značenje: 1. skrivati uzrujanost, nervozu; sekirati se. 2. kajati se, osjećati grižnju savjest (SNRSŽ 2012). Žargonizam je upotrijebljen u metaforičnom obliku *halapljivo jesti novac*, koji je postao glavni pokretač našeg društva i uništava sve ono ljudsko u čovjeku. Naravno, upotrijebljen je uz veliku dozu kritičnosti i ironije.

¹¹⁰ Vidjeti fusnotu 100 na str. 27.

¹¹¹ Isto. Žargonski izraz *proklete pare* u djelu *Car si ove hefte*, svakako, sugeriraju na novac uz određenu dozu ironije i iskazano nezadovoljstvo.

¹¹² Žargonizam *tapkaroš*: preprodavač karti (SNRSŽ 2012). I u datom značenju je upotrijebljen u obrađenom djelu.

kontekstu iskazanog nezadovoljstva, tj. neposjedovanja dovoljno novca – *da imam te proklete pare*, mora raditi i pisati da bi preživio, ukazujući na određenu životnu nepravdu. Pronalazimo u djelu i žargonizam *lova* čije značenje ukoliko se odnosi na preneseno značenje ili pejorativ upućuje na *lovca*: onaj koji lahko dolazi do novca; onaj koji je svojski trudi da se domogne čega – na brzu zaradu (RBJ 2010: 603). Kontekst u kojem je upotrijebljen navedeni žargonizam može svjedočiti o maštanju “o velikoj lovi”, a koji je prožet velikom dozom ironije i mogućem ukazivanju na nepravdu u svakoj sferi ljudskog života, jer očito novac je taj koji određuje i kreira naš životni put.

Ono što je obilježilo mladost pisca, između ostalog, jeste i konzumiranje alkoholnih pića, ali i odlasci u kafane. To je, također, bio važan put u spoznavanju sebe, upoznavanju drugih, ali i kreiranju svoga književnog puta.

“Rođen sam u Sarajevu, Donji Soukbunar br. 20 i glavni sam junak ove knjige... Kad me svi pročitaju otići ću Dušku Trifunoviću da se žalim: *Ovo je venac skovan od mojih predrasuda* i kao glavni junak imam pravo da se sjećam gdje sam bio i gdje sam pio” (INCSOH, 7).

Primjeri iz djela:

Događalo se da *gucnemo*¹¹³ koju čašicu više... (INCSOH, 76)

Odmah smo to proslavili: zakupili smo Sirano, pozvali goste, jeli, pili i *veselili se*¹¹⁴. (INCSOH, 76)

Ta zar ne vidiš da spontanitet vodi u *birtiju*¹¹⁵, a ne u budućnost. (INCSOH, 83)

Jednom je neki tip... rekao: Samo *pjane*¹¹⁶ navijaju za Želju. (INCSOH, 111)

Kupe rakiju, svakom *polovka*¹¹⁷ i jedno tridesetoro jaja. (INCSOH, 111)

Burazeru su odmah podijelili njegovu *polovku*¹¹⁸ i taj dan s njim nisu pili. (INCSOH, 112)

Uočljivi su i primjeri žargonizama u djelu nastalih prefiksalmom i sufiksalmom tvorbom.

Prefiksalmom tvorbom prefiksa *iz-* nastao je žargonizam *iznapijati se* u značenju izvršenja osnovnog glagola *piti alkohol* u velikoj mjeri:

¹¹³ Žargonizam *gucnuti* znači *pijančiti* (SNRSŽ 2012). U tom značenju žargonizam je i upotrijebljen u djelu.

¹¹⁴ Žargonizam *veseo* znači: 1. alk. pod djelovanjem alkohola, pripit, pijan. 2. nark. pod utjecajem opojnih sredstava, nadrogiran (SNRSŽ 2012). Žargonizam *veseliti se* u djelu upotrijebljen je u značenju *pod djelovanjem alkohola, pripit, pijan*.

¹¹⁵ Žargonizam *birtija* (asoc. na njem. wirthaus – kafana): alk. kafana, gostionica. U takvom značenju je i upotrijebljen u djelu.

¹¹⁶ Žargonizam *pjane* znači *pijanci* (SNRSŽ 2012). U navedenom značenju žargonizam je i upotrijebljen u djelu, dakle, osobe koje pretjerano konzumiraju alkoholna pića.

¹¹⁷ Žargonizam *pòlòvka* znači: alk. flaša alkoholnog pića od 0,5 l (SNRSŽ 2012). Žargonizam u djelu upotrijebljen je u navedenom značenju.

¹¹⁸ Isto.

Branku Miljkoviću su gurali glavu u klozetsku šolju i to kada bi se svi ti neki tamo *iznapijali*¹¹⁹ – da se otriježni. Vjerovatno bi puštali vodu, nisu mu glavu gurali u kloaku, nego tako... (INCSOH, 118)

Prefiksalsnom je tvorbom, prefiksom *na-* na osnovni glagol, nastao i glagol *nalilati se* (“napiti se”), što znači izvršenje osnovnog glagola u velikoj mjeri:

...prvi put kad sam se dobro *nalilo*¹²⁰, otvorio sam bocu i počastio društvo kojeg se više ne sjećam. (INCSOH, 90)

Pronalazimo i primjere žargonizama u djelu vezanih za životne situacije pisca nastalih prefiksalsnom tvorbom prefiksa *na-*: *napuhati* i *nadoći*, što znači izvršenje osnovnog glagola u velikoj mjeri:

Elem nakon tri mjeseca bili *su me napuhali*¹²¹ sa šezdeset na osamdeset i pet kila žive vage, i ja odlučim da pobjegnem. (INCSOH, 23)

Jest Miro Jančić, ali nekako u isto vrijeme kada sam i ja *nadoš*¹²²... (INCSOH, 83)

Pronalazimo i jedan primjer sufiksalsne tvorbe: *fotos* – fotografija.

Sufiks *-os*: Status ovoga sufiksa još uvijek nije jasno riješen – neki ga autori uopće ne uvrštavaju u sufikse (Babić 1991), dok mu drugi priznaju status žargonskoga sufiksa a pri tome ukazuju na činjenicu da je to strani flektivni nastavak (Klajn 2003: 252). Mi ga smatramo sufiksom imajući u vidu njegovu funkciju u riječi:

Pokazivao mi je *fotos* rutavog muškarca u koga je bio zaljubljen. (INCSOH, 90)

U djelu uočavamo i žargonizam vezan za hranu:

Uzmu tepsiju, zapale vatru, *ubiju*¹²³ tridesetoro jaja, pa onda odu još granja da sakupe... (INCSOH, 112)

Žargonizam *ubiti* tridesetoro jaja u značenju “napraviti jelo od jaja” pripada skupini glagola koji znače potpuno obuhvaćanje radnjom.

U posljednjem dijelu ovog tematskog područja možemo istaći način nastanka žargonizama koji se odnosi na permutaciju slogova i glasova, uključujući i fonotaktički “nemoguće” humorne inverzije:

¹¹⁹ Žargonizam *napiti se* ima značenje: alk. napiti se, opiti se (SNRSŽ 2012).

¹²⁰ Žargonizam *nalilati se* ima značenje: napiti se, opiti se (SNRSŽ 2012). Takvo značenje žargonizma, referirajući se na kontekst, pronalazimo u obrađenom djelu.

¹²¹ Izvršenje radnje osnovnog glagola u velikoj mjeri; povećati tjelesnu težinu različitim preparatima.

¹²² Žargonizam *nadoći* znači: 1. shvatiti, razumjeti (sa zakašnjenjem) (SNRSŽ 2012). U takvom značenju je i upotrijebljen u djelu navedeni žargonizam.

¹²³ Žargonizam *ubiti* znači: osvojiti (novac), dobiti (na kladionici, lutriji i sl.). 2. zaraditi (novac). 3. pojesti, prezalogajiti. 4. popiti, ispiti (alkoholno) piće 5. ubiti oko – leći, zaspati, zadrijemati: spavati, odspavati (SNRSŽ 2012). Žargonizam *ubiti* u djelu, referirajući se na kontekst, upotrijebljen je u značenju *pojesti, prezalogajiti*.

Džemil, a to sam ja, *dragi si ga moj*, dobavi nekako... (INCSOH, 23)

...*žnaš kume ši ga moj, nišu ljudi tako žli...* Primi me čovjek bez ikakve naknade. (INCSOH, 54)

Opet sjed u *aj bu hu* i tako... (INCSOH, 82)

Konobar *doleti*¹²⁴ još brže: *Ha, bu, ću, ko je, šta je*, za telefon pa miliciju... (INCSOH, 124)

9.2. Područje žargonizama vezanih za stvaralačke situacije pisca

Ovo tematsko područje vezano je za sjećanja pisca na sretne i uspješne faze pisanja i stvaranja književnih djela, ali i na faze neuspjeha. Faze stvaranja književnih djela koje su obilježile put njegovog stvaranja uglavnom bile su vezane za basnoslovnu zaradu ali i poznavanje glumaca, režisera, producenata... Navedeno tematsko područje žargonizama, iako ne obimno kao prethodno, povezano je sa žargonizmima svakodnevnih životnih situacija jer zajedno doprinose jasnoći pripovijedanja i razumijevanju osnovne ideje djela.

Žargonizam *sklepati* u djelu *Car si ove hefte* javlja se u značenju “napraviti nešto”:

Otprativši drugaricu Belu njenom izdavaču... prilegnem, *sklepam*¹²⁵ KUĆU BEZ VRATA... *seljaci*¹²⁶ zatraže sto, napijem se. (INCSOH, 48)

...*te trgnem*¹²⁷ Risti. ...ja bih mogao još onoga *sklepati*¹²⁸. (INCSOH 54)

Te *trgnem*¹²⁹ gore. A gore: direktor, sekretar, Ibrišim, režiser... (INCSOH, 127)

U prvom primjeru možemo uočiti početne faze pisanja Ibrišimovića, kad je još uvijek pisanje smatrao dosadnim i mučnim poslom, poslom koji ne donosi nikakvu posebnu zaradu: “svak te zna, a ti nemaš dinara” (INCSOH, 48); jer postoji mnogo više problema nego kad nisi pisac. O tome nam svjedoči i žargonizam *sklepati*. Na nagovor urednika Trifkovića *sklepao* je djelo *Kuću bez vrata*, koje mu je donijelo veliku zaradu, i od tada počinje piščeva borba za opstanak, za svoje mjesto pod suncem, u svijetu punom nepravde.

---

¹²⁴ Vidjeti fusnotu 57 na str. 22.

¹²⁵ Žargonizam *sklepati*: nešto napraviti loše, nedovoljno dobro “sfušeriti”. U razgovornom bosanskom jeziku pojam je veoma upotrebljiv. U navedenom značenju upotrijebljen je u djelu *Car si ove hefte*.

¹²⁶ Vidjeti fusnotu 30 na str. 20.

¹²⁷ Žargonizam *třgnuti* ima značenje: popiti, ispiti (alkoholno) piće (SNRSŽ 2012). Žargonizam u djelu nije upotrijebljen u navedenom značenju, žargonizam u obrađenom djelu upućuje na značenje *otići, požuriti u odlasku ka nekome*.

¹²⁸ Vidjeti fusnotu 125 na str. 30.

¹²⁹ Vidjeti fusnotu 127 na str. 30.

Mnogi primjeri žargonizama u djelu svjedoče o korumpiranom sistemu. Mnoštvo ljudi u neuređenom sistemu presuđivali su književnom putu pisca i određivali njegovu sudbinu. Na tom putu morao je okusiti i gorki okus prevare. Kada je napisao drugu knjigu *Kad anđeli pripovijedaju*, iako je postao poznat pisac, rugao mu se kritičar iz NIN-a¹³⁰ i istakao činjenicu, bez dodatnog objašnjenja, da njegova knjiga nije dovoljno dobra. O ironijskom tonu i osjećaju poraza i nezadovoljstva na svom putu književnog stvaranja, najbolje svjedoči žargonizam *gutati*:

Mislim: sad sam pisac; sjedi i piši, te napišem drugu knjigu – *ne valja*. Ruga se kritičar iz NIN-a.

*Gutam*¹³¹ NIN. *Gutam*¹³² slatki NIN. (INCSOH, 61)

Put književnog stvaranja, upoznavanja mnogih pisaca, i drugih važnih ljudi u njegovoj karijeri, koji su mu mogli pomoći u velikoj zaradi ako napiše *strašno* djelo, obilježen je fazama teškoća i neuspjeha na koje nailazi; ne uspijevajući napisati ono što oni žele. Te faze praćene su istovremeno i razočarenjem ali i upornošću vođenom piščevim talentom i željom za uspjehom.

Htio bih da napišem televizijsku dramu, da igra Ljuba Tadić; ali bi i tekst morao da bude nešto *amaha*¹³³... (INCSOH, 81)

...riječ da ne prozbori, usta da ne otvori; samo autentični snimci iz rata i njegovo lice i njegovim glasom... *strašne*¹³⁴ misli; sve; nešto *strašno*¹³⁵... (INCSOH, 81)

E, sad treba *strašan*¹³⁶ tekst... Ali nešto *strašno*¹³⁷! (INCSOH, 82)

Pisac veoma često ističe činjenicu da kad bi imao *proklete pare*, ne bi pisao i toliko se trudio napisati djelo vrijedno divljenja i osigurati dobru zaradu, nego bi uživao, “jer nema čovjeka kome se novčanice nisu utisnule pod kožu” (INCSOH, 115).

Ha, nije jednostavno, slabo, pa ipak neću ništa brisati, vjerujem u sebe, *izvući ću se*¹³⁸ nekako, šiknuće izvor ispod brijega, ne mogu me moje vlastite riječi ostaviti na cjedilu... (INCSOH, 115)

---

¹³⁰ NIN-ova nagrada je prestižna književna nagrada za najbolji roman godine, a dodjeljuje ju NIN (Nedeljne informativne novine); beogradski književni časopis koji izlazi u Srbiji. NIN-ova nagrada dodjeljivana je piscima sa prostora bivše Jugoslavije. Više informacija na: https://hr.wikipedia.org/wiki/NIN-ova_nagrada.

¹³¹ Žargonizam *gutati* znači: 1. objedovati, jesti. 2. skrivati uzrujanost, nervozu, sekirati se. 3. nasjesti na prevare. 4. nark. konzumirati drogu, drogirati se (oralno) (SNRSŽ 2012). Navedeni žargonizam u djelu upotrijebljen je u značenju: *skrivati uzrujanost, nervozu, sekirati se*.

¹³² Isto. Navedeni žargonizam u djelu upotrijebljen je u značenju: *nasjesti na prevaru*. Pridjev *slatki* sugerira nam da se radi o gorkom okusu prevare; radi se o ironično intoniranom iskazu.

¹³³ Žargonizam *amaha* znači *nešto posebno, nešto vrijedno divljenja*. Navedeni žargonizam mogli bismo tumačiti kao vlastiti izražaj pisca, naravno, referirajući se na kontekst u kojem se javlja u obrađenom djelu.

¹³⁴ Žargonizam *strašan*: 1. odličan, izvanredan, sjajan. 2. zabavan, duhovit, prijatan (SNRSŽ 2012). U datom značenju je upotrijebljen i žargonizam *strašne* u obrađenom djelu.

¹³⁵ Vidjeti fusnotu 33 na str. 20.

¹³⁶ Vidjeti fusnotu 134 na str. 31.

¹³⁷ Vidjeti fusnotu 33 na str. 20.

Gdje sam *se to spetljao*¹³⁹ kako to da sam knjigu tako iskidao... (INCSOH, 116)

Vratim se u apartman, pa *udri*¹⁴⁰ piši, sad ono što je roman treba drama da bude. (INCSOH, 126)

Vječita pišćeva preokupacija jeste kako napisati dobro književno djelo. U djelu uočavamo i priznanje kad određeno djelo nije dovoljno dobro, iako se ne može zanemariti činjenica kako se sve vrti oko novca. Mnoga obećanja o zaradi, da će predstava biti prikazana u Narodnom pozorištu u Sarajevu, da će biti napisano mnoštvo članaka o kvaliteti djela, još uvijek, kako to i objašnjavaju žargonizmi, *visi* u zraku.

Zato je knjiga *tanka*¹⁴¹ ispala. I mati mi je prigovorila: “Sine, *tanka*¹⁴² ti je knjiga.” (INCSOH, 126)

To bi onda bilo isto kao kada bi svako pozorište koje dobije od kakva pisca rđav komad odmah u novine *turali*¹⁴³. (INCSOH, 128)

...pa *leti*¹⁴⁴ nosi dramu Iki Foglu... (INCSOH, 129)

Evo Kupusović je sam rekao napraviće od prvog dijela za novootvorenu Malu scenu predstavicu fizičkog teatra i dosta...! Sada to još sve *visi*¹⁴⁵. (INCSOH, 129)

Trebamo istaći da se u ovome tematskom području učestalo pojavljuje i kolokvijalizam *ne valja*¹⁴⁶ koji je upotrijebljen u djelu kao procjena loše kvalitete ponekih književnih djela. Kao primjer možemo navesti radiodramu *Glas koji je pukao o Egidiju*, koju recezent Ivan Fogl prvobitno odbija, onako kako se to navodi u djelu; da bi nakon nekoliko godina istu dramu prihvatio kao radiodramu umjesto TV-drame, koja je bila tražena u konkursu koji je objavila Televizija. U navedenim primjerima žargonizama možemo uočiti veliku apsurdnost i nelogičnost sistema. Također, nakon što je dogovoreno prikazivanje drame u Mostaru, izlazi članak u novinama da drama nije kvalitetna jer sadrži političke elemente, a oni nisu poželjni niti relevantni da bi omogućili prikazivanje drame. To predstavlja posljednji pokušaj pisca da

---

¹³⁸ U razgovornom bosanskom jeziku žargonizam *izvući se* znači *izbjeći opasnost, spasiti se od nepravilike*. U navedenom značenju žargonizam je i upotrijebljen u djelu.

¹³⁹ Žargonizam *spetljati* znači *izreći neistinu, izmisliti, slagati* (SNRSŽ 2012). U navedenom objašnjenju upotrijebljen je i žargonizam iz obrađenog djela.

¹⁴⁰ Žargonizam *udariti* znači *uraditi, odraditi* (SNRSŽ 2012). U tom značenju žargonizam je i upotrijebljen u djelu.

¹⁴¹ Žargonizam *tanko* znači: 1. slabo, loše, bezuspješno. 2. malo, premalo (SNRSŽ 2012). Žargonizam *tanka* upotrijebljen je u navedenom značenju u obrađenom djelu; u Rječniku sarajevskog žargona naveden je žargonski oblik priloga.

¹⁴² Isto.

¹⁴³ Žargonizam *turali*. Navedeni žargonizam veoma je rasprostranjen u razgovornom bosanskom jeziku i znači *stavljati, uvlačiti, unostiti, dodavati, uključivati, utrpavati nekoga/nešto*. U tom značenju žargonizam je i upotrijebljen u djelu.

¹⁴⁴ Žargonizam *leti* pronalazimo u objašnjenju žargonizma *létiti*: 1. biti odbačen, izbačen, otjeran (iz društva, s posla i sl.). 2. juriti, trčati. 3. dati se u bjekstvo, bježati (SNRSŽ 2012). Žargonizam u djelu, referirajući se na kontekst, upotrijebljen je u značenju *juriti, trčati*.

¹⁴⁵ Žargonizam *visiti* znači: 1. biti dužan, dugovati. 2. stalno boraviti na istom mjestu (npr. u kafani). 3. čekati, sačekivati (SNRSŽ 2012). Navedeni žargonizam u djelu upotrijebljen je u značenju *čekati, sačekivati*.

¹⁴⁶ Kolokvijalizam *ne valja*: 1. ne može, ne odgovara. 2. ne pristajem, nije uredu (SNRSŽ 2012).

se izbori sa surovošću i manipulativnošću sistema u kojem živi, stvara i piše; on želi ispraviti sve ono što nije bilo uredu u drami, ali to još uvijek sve *visi* i čeka svoje razrješenje.

Sročim radio-dramu “GLAS KOJI JE PUKAO O EGIDIJU” ali je recezent Fogl odbije, biva – *ne valja*¹⁴⁷. (INCSOH, 72)

...drama toga i toga pisca (iz Žepča), biva, neće biti prikazana u Mostaru *ne valja*¹⁴⁸, kaže... (INCSOH, 128)

Uzmem poslije tu dramu, čitam, stvarno *ne valja*¹⁴⁹, ali *ne valjaju*¹⁵⁰ ni druge, a nije ni to što piše u novinama. (INCSOH, 129)

Možemo istaći i još jednu zanimljivu činjenicu koja se veže za djelo *Car si ove hefte* Nedžada Ibrišimovića, a vezana je za područje onomastike. Uočavamo veliki broj antroponima i poneki hipokoristik te ih zbog njihove zanimljivosti analiziramo u radu iako oni, sami po sebi, ne spadaju u građu žargona.

10. Antroponimi i hipokoristici u djelu *Car si ove hefte*

Ne možemo ne uočiti da djelo sadrži veoma bogat i lijep imenoslov.

U okviru lingvističke discipline onomastike izučavamo antroponime koji obuhvataju izučavanje (nastanak, porijeklo, značenje) vlastitih imena, prezimena, nadimaka ali i riječi od milja koje pripadaju skupini “imenovanja srodnika ili imenovanja na osnovu određene karakteristike fizičkog izgleda, naravno, ukoliko ističu pozitivnu konotaciju i stav govornika” (Šehović 2009: 167). Takve riječi nazivamo hipokoristicima.

Hipokoristici predstavljaju imenice na osnovu kojih se izražava odnos bliskosti i dragosti. U djelu uočavamo primjere hipokoristika; tvore se od vlastitih imenica – odbacuje se dio riječi (skraćivanjem vlastitih imena), a u ponekim primjerima uočavaju se deminutivni sufixi: *Enčiko, Željo, Niđo, Kaja, Čovjeković, Nečko, Pile...* Također, uočavamo hipokoristike koji su nastali kao rezultat procjene kvaliteta ljudskih osobina, pa je *Insanića* na osnovu prezimena zvao *Čovjeković*; pisac je smatrao da je prezime opisivalo njega upravo onakvim kakav jeste. Zatim, u okviru toga možemo tumačiti i prezime žene *Homme*, koje se pojavljuje u djelu a njeno prezime također znači čovjek; pa pisac ističe da je i nju prezime opisivalo onakvom kakva jeste – žena *Homme*.

---

¹⁴⁷ Vidjeti fusnotu 146 na str. 32.

¹⁴⁸ Isto.

¹⁴⁹ Isto.

¹⁵⁰ Isto.

Ukoliko uzmemo u obzir i hipokoristike kojima se imenuju srodnici, u djelu uočavamo dva primjera lekseme *tečo* (tetak): *tečo* Ekrem i *tečo* Joško i primjer imenovanja mlađeg sina: *Mlađo*.

Kada su u pitanju antroponimi, pisac je za svakog poznanika/prijatelja imao posebno ime ili nadimak. Taj dijapazon se kreće od nekih ustaljenih nadimaka, koji su karakteristični za fizički izgled ili poneku anegdotu vezanu za životne situacije, a koje su predstavljale način njihovog upoznavanja ili poznavanja: *majstor Ćebo, rođak Reško, Vlado zvani Žuti, Kukuriku, Burazer, Žica, Beus Beli, Šune, Punga, Pop, Kaja, Žak, Bela, Čigi, Čiča, Paja, Mića, Insanić, Gogo, Krle, Iso, Saša, Pile, Iko!*

Burazer kao čovjek islamske vjeroispovijesti, uvijek veseo i nasmijan. Volio je da popije. Zato je i bio *burazer, pajdaš. Kukuriku* je iz plejade živčanih...

Bio je i *Kukuriku* jedan iz plejade “živčanih”. Bilo je puno “živčanih” poslije rata... Taj *Kukuriku* bi išao Gornjom mahalom, sada ulicom Rade Kondića a iza taraba mu dovikivali: “Kukuurrikkuuu!”, na šta bi on bjesnio, psovao, vikao, tukao se, udarao, bacao kamenje, riječju – ludio. (INCSOH, 32)

Pile s Otoka je isto trebo da ide u Libiju. Jedan čovjek zvani *Pile!* Pije samo pivo a nije debeo, naprotiv vitak je i ima karakteristične crte lica. (INCSOH, 117)

Antroponimi i hipokoristici u djelu zasigurno mogu svjedočiti o odlikama sarajevskog govora; neformalnog, odomaćenog sloja govora koji se odnosi na imenovanje osoba, a koji svakodnevno čujemo u komunikaciji između poznanika i prijatelja. Karakteristika razgovornog bosanskog jezika jeste da osobe najčešće imenujemo na osnovu fizičkog izgleda, izraženih karakteristika određenih dijelova tijela, ili čak na osnovu psihičkog stanja i ponašanja osobe u određenim situacijama, ali i na osnovu ljudskih kvaliteta/nekvaliteta. Tome svjedoči i bogat imenoslov koji se nalazi u djelu *Car si ove hefte* Nedžada Ibrišimovića, gdje svako ime u opusu imenovanja osoba ističe poneku karakteristiku kako tih osoba tako i razgovornog bosanskog jezika.

11. Zaključak

Završni magistarski rad baziran je na tabu riječima i žargonizmima pronađenim u djelu *Car si ove hefte* Nedžada Ibrišimovića. Ono što možemo zaključiti upoređujući ove dvije tematske cjeline jeste veća zastupljenost žargonizama.

Analizom primjera u kojima se prepoznaju tabu riječi, uočavamo veoma široku rasprostranjenost tih riječi u svim sferama čovjekovog djelovanja. Kada upotrebljavamo riječi koje su uvredljive, štetne po koga/što, nekorektne ili socijalno neumjesne, jasno ukazujemo na intenciju upotrebe direktnim/izravnim imenovanjem tih riječi.

Tabu riječi u djelu, referirajući se uvijek na kontekst, prepoznamo kao:

1. vulgarizme u procesu direktnog imenovanja dijelova životinjskog tijela, profesije, fizičkog izgleda;
2. psovku izraženu leksemom *kurac* koja jasno aludira na iskazano nezadovoljstvo datom situacijom. Ali prepoznamo i psovke koje mogu da se pojave u ulozi uzrečice gdje dominira statička komponenta, naročito kada je u pitanju glagol *jebati*;
3. opscene riječi u procesu direktnog imenovanja dijelova ljudskog tijela, imenovanja pojmova vezanih za seks ili seksualne radnje, fiziološke pojave i procese.

Najveći broj primjera u djelu vezanih za ovu podjelu nalazi se u sferi opscenih riječi.

Tabu riječi prepoznamo u procesu eufemizacije kao eufemizme u situacijama kada nećemo ili ne možemo koristiti riječi ili izraze koji direktno znače predmete ili osobe, iako i tabu riječi i eufemizmi svoju funkciju crpe iz istih izvora tabua. Razlikuju se u direktnosti upućivanja na određene pojave ili procese zbog uljudnosti, nedovoljne bliskosti s ciljem da se ne uvrijedi sagovornik, zbog socijalnog okruženja, kao jednog od najvećih razloga postojanja društveno neprihvatljivih riječi.

Kada uzmemo u obzir kontekst upotrijebljenih eufemizama u djelu i sferu lične eufemizacije možemo istaknuti:

1. eufemizme koji imenuju dijelove ljudskog dijela;

2. eufemizme koji imenuju pojmove i procese koji upućuju na seksualno ponašanje unutar kojih prepoznamo neutralne lekseme ali i one, nastale metaforizacijom osnovnog značenja;
3. eufemizam koji imenuje pojmove i procese vezane za fiziološki proces;
4. eufemizam koji se odnosi na imenovanje bolesti.

Najveći broj primjera u djelu vezanih za ovu podjelu nalazi se u sferi imenovanja pojmova vezanih za seksualno ponašanje.

Pisac je koristio eufemizme kada je drugačije imenovanje pojmova i pojava bilo neumjesno, posebno ako bi to imenovanje bilo vezano za ljude iz njegove prošlosti ili kad bi jednostavno želio ublažiti ozbiljnost situacije. Referirajući se na kontekst, jasan je razlog zbog čega je istu leksemu upotrijebio u nekim primjerima kao tabu riječ, a u drugim kao eufemizam: guzica, guzovi – stražnjica, zadnjica; kurac – penis, ona stvar.

Veća zastupljenost leksike ograničene upotrebe uočljiva je u djelu. Postojećim riječima iz standardnog jezika pripisuju se neka nova značenja koja svjedoče o maštovitosti i kreativnosti onoga koji ih kreira predstavljajući vlastitu identifikaciju, nerazumljivu i nepoznatu ostalim pripadnicima društvene sredine. Žargonizmi u djelu su tipične odlike sarajevskog žargona unutar kojih pronalazimo različite uzroke njihove upotrebe i referirajući se na kontekst djela tumačimo njihova značenja.

Žargonizmi pronađeni u djelu podijeljeni su u dva tematska područja:

1. **Imenovanja pojmova i pojava vezanih za životne situacije pisca**, ovo područje obuhvata široki spektar različitih žargonizama vezanih za sferu piščeve mladosti. Kroz žargonizme uočavamo stanja nezadovoljstva, nesigurnosti ali i poneku humornu i smiješnu situaciju, koja su pratila pisca kroz život. Ne možemo ne uočiti da je pisac uvijek bio okružen *jaranima*, *pajdašima* kojih se rado sjećao. Dominantno je i imenovanje pojmova vezanih za seksualno ponašanje koje uključuje period piščeve mladosti i različitih situacija u fazi odrastanja. U okviru ove podjele možemo uočiti i potpodjele koje se odnose na imenovanje djevojaka/žena, koje veoma često povlači sa sobom i seksualno ponašanje, pa za pripadnice ženskog spola često se čuje imenovanje životinjskim vrstama; zatim prepoznamo i žargonizme pejorativnog imenovanja djevojke/žene ali i mušku perspektivu procjene vrijednosti ili ljepote djevojke/žene.

Ako uzmemo u obzir činjenicu da se heteroseksualne slobode muškaraca imenuju ekspresivima pozitivnih ocjena, u djelu uočavamo i pohvalne žargonizme muškaraca, a kad govorimo o sferi homoseksualnosti ili beskarakternosti uočavamo i pejorativne žargonizme imenovanja muškaraca. Naravno, *sklepati strašan* književni tekst podrazumijevao bi zaradu veće količine novca kojim bi osigurao normalan i pristojan život. U djelu najdominantniji žargonizam jesu *pare*. Uvijek su mu trebale, a prezirao ih je, jer je novac postao najvažnija sfera ljudskog djelovanja koja se nalazi ispred sfera kvalitete i ljudskosti. Pretežno sva zarada od pisanja prožeta je žargonizmom *veseliti se* (biti pod djelovanjem alkohola). Svi žargonizmi koji se odnose na područje pića predstavljaju sliku važnog puta pisca u spoznavanju sebe. U tematskom području vezanom za hranu pronalazimo samo jedan žargonizam vezan za hranu prenesenog značenja: *ubiti tridesetero jaja*.

- 2. Imenovanje pojava i procesa vezanih za stvaralačke situacije pisca,** dominantni žargonizmi u ovome području jesu *sklepati strašno* književno djelo ili tekst. Praćen lošom srećom (korumpiranim recezentima, režiserima ali i cijelim sistemom) kao i kolokvijalizmom *ne valja* uočavamo kako mu je uvijek nedostajalo samo malo i nešto mnogo *strašno* kako bi se iskazao kao dobar pisac i oduševio ljude koji su procjenivali njegova djela ili tekstove, ali i čitalačku publiku.

Žargonizmi i tabu riječi (iako manje zastupljene u djelu), imaju snažno izraženu simboličku funkciju u djelu; njihovom se upotrebom iskazuje pripadnost određenoj društvenoj grupi koja se identificira sa piščevim svjetonazorom. Pisac se u ovome djelu bavi sobom, ali i svojim “pomjerenim” pogledom na svijet, život i ljude.

Djelo *Car si ove* hefte od velike je važnosti u bosanskohercegovačkoj kulturi; daje pregršt žargonizama koji su od ogromnog značaja za izučavanje i upoznavanje leksike bosanskog razgovornog jezika.

IZVORI

INCSOH – Ibrišimović, N. (1991), *Car si ove hefte*, PP Edis, Sarajevo.

RBJ – Halilović, S., Palić, I., Šehović, A. (2010), *Rječnik bosanskog jezika*, Filozofski fakultet, Sarajevo.

SNRSŽ – Saračević, N. (2012), *Rječnik sarajevskog žargona* (prerađeno i prošireno izdanje), Sarajevo: autor.

LITERATURA

- Allan, K., Burrige, K. (1991), *Euphemism and dysphemism: language used as shield and weapon*, Oxford University Press, New York.
- Allan, K., Burrige, K. (2006), *Forbidden words: Taboo and the censoring of language*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Andrić, D. (1976), *Rečnik žargona i žargonu srodnih reči i izraza*, BIGZ, Beograd.
- Anić, V., Goldstein, I. (1999), *Rječnik stranih riječi*, Novi Liber, Zagreb.
- Babić, S. (1991), *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, HAZU, Zagreb.
- Barić, E. ...[et al.] (1995), *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb.
- Bugarški, R. (1997), *Jezik u kontekstu*, Čigoja štampa, Beograd.
- Bugarški, R. (2003), *Žargon (lingvistička studija)*, Biblioteka XX vek, Beograd.
- Bugarški, R. (2005), *Jezik i kultura*, Čigoja štampa, Beograd.
- Bugarški, R. (2006), *Žargon (lingvistička studija)*, 2, prerađeno i prošireno izdanje, Biblioteka XX vek: Krug, Beograd.
- Dragičević, R. (2010), *Leksikologija srpskog jezika*, Zavod za udžbenike, Beograd.
- Enciklopedija leksikografskog zavoda* (1964), Leksikografski zavod, Zagreb, str. 774.
- Garner, Bryan A. (2000), *The Oxford dictionary of American usage and style*, Oxford University Press, New York.
- Guberina, P. (1952), *Povezanost jezičnih elemenata: problemi ljudskog izraza*, Matica hrvatska, Zagreb.
- Halilović, S. (2018), *Pravopis bosanskoga jezika*, Slavistički komitet, Sarajevo.
- Halilović, S., Tanović, I., Šehović, A. (2009), *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik*, Slavistički komitet, Sarajevo.

- Hamm, J. (1939–1940), “Dvije tri o govoru zagrebačkih srednjoškolaca”, u: *Nastavni vjesnik*, br. 4, Zagreb, 233–247.
- Ibrišimović, N. (2013), *Ruhani i šejtani inspiracija: eseji, članci, reminiscencije, zapisi, intervjui: (1990-2004)*, Legološko udruženje u Bosni i Hercegovini, Sarajevo.
- Ilić, M. (1968), *Sociologija kulture i umetnosti*, Naučna knjiga, Beograd.
- Ivanetić, N. (1995), *Govorni činovi*, Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
- Jahić, Dž., Halilović, S., Palić, I. (2000), *Gramatika bosanskoga jezika*, Dom štampe, Zenica.
- Jespersen, O. (1970), *Čovječanstvo, narod i pojedinac sa lingvističkog stanovišta*, Zavod za izdavanje udžbenika, Sarajevo.
- Kasumović, A. (1991), *Jezički tabuizmi*, Pedagoška akademija, Banja Luka, 207–210.
- Katnić-Bakaršić, M. (1999), *Lingvistička stilistika* (elektronski izvor), Open Society Institut, Budapest.
- Katnić-Bakaršić, M. (2001), *Stilistika*, Ljiljan, Sarajevo.
- Klajn, I. (2003), *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku. Drugi deo – sufiksacija i konverzija*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Institut za srpski jezik SANU – Matica srpska, Beograd – Novi Sad.
- Kuna, B. (2007), “Identifikacija eufemizama i njihova tvorba u hrvatskome jeziku”, u: *Fluminensia*, god. 19, br. 1, Odsjek za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 95–113.
- Leech, G. (1988), *Principles of pragmatics*, 5-th edition, Longman, London – New York.
- Pasini, D. (2003), *Funkcije eufemizama u hrvatskom jeziku*, Magistarski rad, Filozofski fakultet, Zagreb.
- Pasini, D. (2015), “Eufemizam i disfemizam lice su i naličje iste medalje”, u: *Hrvatski jezik – 2* (1), Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 1–5.
- Riđanović, M. (1998), *Jezik i njegova struktura*, treće, izmijenjeno izdanje, TKP Šahinpašić, Sarajevo.

- Ristić, S. (2004), *Ekspresivna leksika u srpskom jeziku*, Čigoja štampa, Beograd.
- Rosandić, D., Silić, J. (1979), *Osnove morfologije i morfo stilistike hrvatskoga književnog jezika*, Školska knjiga, Zagreb.
- Sabljak, T. (1981), *Šatra – rječnik šatrovačkog govora* (predgovor), Globus, Zagreb, str. 11.
- Sabljak, T. (2001), *Rječnik hrvatskoga žargona*, V. B. Z., Zagreb.
- Savić, S., Mitro, V. (1998), *Psovke u srpskom jeziku*, Futura publikacije, Novi Sad.
- Silić, J. (2006), *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*, Disput, Zagreb.
- Smajlović-Šabić, I. (2013), “Disfemistička ili verbalna agresija bosanskoga razgovornog jezika”, u: Behar, časopis za književnost i društvena pitanja, broj 15, KDBH Preporod, Zagreb, 42–46.
- Šehović, A. (2009), “Leksika razgovornoga bosanskog jezika”, u: Halilović, S., Tanović, I., Šehović, A., *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik*, Slavistički komitet, Sarajevo, 143–168.
- Šipka, D. (1998), *Osnove leksikologije i srodnih disciplina*, Matica srpska, Novi Sad.
- Šipka, D. (1999), *Opscene reči u srpskom jeziku*, Prometej, Novi Sad.
- Tahmišćić, H. (1991), “Car si ove hefte” (predgovor), u: Ibrišimović, N. (1991), *Car si ove hefte*, PP Edis, Sarajevo.
- Vuletić, B. (1980), *Gramatika govora*, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb.
- Yule, G. (2006), *The Study of Language*, Cambridge University Press, Cambridge.

INTERNETSKI IZVORI

Žargonaut, dostupno na: <https://www.zargonaut.com/>.

Danas RS, dostupno na: <https://www.danas.rs/kultura/neeticka-odbrana-eticonosti/>
(Objavljeno: 3. juna 2013. u 18:42).

Stilistika, dostupno na: <https://stilistika.org/zargonizmi-kolokvijalizmi-i-hibridizacije>.

Jezikoslovac – sklepati, dostupno na: <https://jezikoslovac.com/word/qe68>.

Constantin Brâncuși, dostupno na:

https://hr.wikipedia.org/wiki/Constantin_Br%C3%A2ncu%C8%99i.

NIN-ova nagrada, dostupno na: https://hr.wikipedia.org/wiki/NIN-ova_nagrada.